

A Safer World For The Truth

*Ατιμωρησία στην Ευρώπη:
Η αδιερεύνητη δολοφονία του
δημοσιογράφου Σωκράτη Γκιόλια*

A Safer World For The Truth

Το έργο A Safer World for the Truth αποτελεί μια συνεργατική πρωτοβουλία της Free Press Unlimited, της Επιτροπής για την Προστασία των Δημοσιογράφων και των Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα, που επιδιώκει την απόδοση δικαιοσύνης για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων. Το έργο αποτελείται από μια σειρά ερευνών σε υποθέσεις όπου κάποιος/α δημοσιογράφος δολοφονήθηκε επειδή έκανε τη δουλειά του/της. Ο στόχος αυτών των ερευνών είναι να αποκαλύψουν νέα γεγονότα και στοιχεία σχετικά με τις δολοφονίες, ανοίγοντας τον δρόμο για την απόδοση δικαιοσύνης.

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ:

Jasmijn de Zeeuw, Jules Swinkels και Jos Bartman

Η παρούσα έκθεση βασίστηκε στην έρευνα και το έργο της Δάφνης Τόλη και του Σταύρου Μαλιχούδη.

Για ερωτήσεις, παρακαλώ επικοινωνήστε με την αρμόδια συντάκτρια: jdezeeuw@freepressunlimited.org

Θα θέλαμε να εκφράσουμε τη βαθιά μας ευγνωμοσύνη σε όλους όσους μοιράστηκαν πληροφορίες και επισημάνσεις για την παρούσα έρευνα.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Babette Hilhorst

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Εφημερίδα ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, Φεβρουάριος 2014

COPYRIGHT

Free Press Unlimited 2023

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ

Η παραπομπή στην παρούσα έκθεση πρέπει να γίνεται ως εξής:
A Safer World for the Truth (2023). *Impunity in Europe: the uninvestigated murder of Greek journalist Sokratis Giolias*

Πίνακας Περιεχομένων

Εκτελεστική σύνοψη	4
1. Πλαίσιο της δολοφονίας: οι διασυνδέσεις μεταξύ των ΜΜΕ, της πολιτικής και του εγκλήματος	7
Διολίσθηση της δημοκρατίας και επιθέσεις κατά της ελευθερίας της έκφρασης	7
Η δυναμική της εξουσίας και το τοπίο των ΜΜΕ την εποχή της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια	8
Η Σέχτα Επαναστατών	9
Πολιτική, οικονομική και εγκληματική διαπλοκή με τα ΜΜΕ	10
2. Σωκράτης Γκιόλιας: παρελθόν και Τροκτικό	12
Η γέννηση του Τροκτικό: ένα διαδικτυακό φαινόμενο	12
3. Η δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια	15
Άμεσος απόηχος της δολοφονίας	15
4. Σιωπή και αδράνεια: η επίσημη έρευνα	19
Έως το 2013: παραλείψεις και αδικαιολόγητη καθυστέρηση	19
Έρευνα για τη Σέχτα Επαναστατών: 2009-2011	20
Καμία κατηγορία και καμία εναλλακτική θεωρία	22
Ο ρόλος του αξιωματούχου της ΕΛ.ΑΣ. Μανώλη Σφακιανάκη	23
Έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας	25
Συμπέρασμα και Συστάσεις	26

Εκτελεστική σύνοψη

Ο Σωκράτης Γκιόλιας ήταν πρώην ραδιοφωνικός παραγωγός και τηλεοπτικός συντάκτης, που ξεκίνησε το ειδησεογραφικό blog *Troktiko* το 2007,¹ το οποίο σύντομα αναδείχθηκε σε μία από τις δημοφιλέστερες πηγές ειδήσεων στην Ελλάδα. Στις 19 Ιουλίου 2010, δύο δράστες με στολές αστυνομικών πυροβόλησαν και σκότωσαν τον Γκιόλια μπροστά στο σπίτι του. Οκτώ ημέρες αργότερα, η τρομοκρατική οργάνωση Σέχτα Επαναστατών ανέλαβε την ευθύνη για τη δολοφονία. Παρά την ανάληψη της ευθύνης, κατηγορίες για τη δολοφονία δεν απαγγέλθηκαν ποτέ σε κανέναν. Το πλέον ανησυχητικό είναι ότι ο χρόνος που απομένει για να λήξει αυτή η ατιμωρησία τελειώνει. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, η υπόθεση της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια παραγράφεται το 2030, οπότε οι Αρχές δεν θα έχουν πλέον το δικαίωμα να αποδώσουν ποινικές ευθύνες για τη δολοφονία σε κανέναν.²

Η επίσημη έρευνα ελάχιστα προχώρησε πέρα από την συλλογή στοιχείων τις πρώτες ημέρες μετά τη δολοφονία. Μέσα σε 10 ώρες μετά τη δολοφονία, η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας ανακοίνωσε ότι είχε συνδέσει 16 κάλυκες που βρέθηκαν στον τόπο του εγκλήματος με το ίδιο όπλο που είχε χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν σε επιθέσεις της Σέχτας Επαναστατών. Στη συνέχεια, η υπόθεση ανατέθηκε στη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία) της Ελληνικής Αστυνομίας. Η Αντιτρομοκρατική δεν εντόπισε άλλα αξιοσημείωτα ευρήματα πέρα από τη βαλλιστική ανάλυση, και δεκατρία χρόνια μετά κανείς δεν έχει συλληφθεί για τη δολοφονία.

Η δολοφονία του Γκιόλια και η επακόλουθη ατιμωρησία είχαν βαθύ αντίκτυπο στο ελληνικό τοπίο των ΜΜΕ. Το *Troktiko* ήταν ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα ειδησεογραφικά blogs στην Ελλάδα εκείνη την εποχή, και συχνά κάλυπτε τα γεγονότα σε πραγματικό χρόνο. Η δολοφονία προκάλεσε εκτεταμένη ανησυχία για την ασφάλειά τους σε δημοσιογράφους και άλλα ειδησεογραφικά blogs στην Ελλάδα. Αν και η σημασία της υπόθεσης συχνά υποβιβάζεται σε ζήτημα ελευθερίας του Τύπου, λόγω προβληματισμού στον κλάδο των ελληνικών ΜΜΕ για τα δημοσιογραφικά πρότυπα του *Troktiko*, τα ευρήματά μας υποδεικνύουν ότι σχετίζεται με την ασφάλεια των δημοσιογράφων στην Ελλάδα σήμερα. Η μακροχρόνια ατιμωρησία σε αυτή την υπόθεση είναι ενδεικτική ενός μοτίβου ελλιπών ερευνητικών προτύπων που εφαρμόζονται σε εγκλήματα κατά Ελλήνων δημοσιογράφων, και συνεχίζει να επηρεάζει την ελληνική δημοσιογραφική κοινότητα. Σε συνδυασμό με την αστυνομική βία κατά δημοσιογράφων και την παρακολούθησή τους, η ατιμωρησία για αυτό το έγκλημα, όπως και για τη δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ το 2021, αντανακλώνται στην άθλια βαθμολογία της Ελλάδας ως προς την ελευθερία του Τύπου. Είναι τελευταία από όλα τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.³

Ενόψει του αντίκτυπου της υπόθεσης στην ελευθερία του Τύπου, το έργο A Safer World for the Truth διεξήγαγε επί έναν χρόνο έρευνες για τη δολοφονία, προκειμένου να αναδείξει πώς αδράνησε η επίσημη αστυνομική έρευνα της υπόθεσης. Αναλύοντας τις δηλώσεις μαρτύρων, τους φακέλους της υπόθεσης και τη σχετική δημοσιογραφική κάλυψη, αποκαλύψαμε ένα μοτίβο αδράνειας και ανεπαρκούς διερεύνησης. Ως αποτέλεσμα της έρευνάς μας, παρουσιάζουμε τα ακόλουθα ευρήματα:

Κατ' αρχήν, η έρευνά μας αποκάλυψε το εύρος του αποτρεπτικού, αποθαρρυντικού αντίκτυπου ("chilling effect") που είχε η δολοφονία. Τόσο οι μάρτυρες όσο και οι δημοσιογράφοι που προσεγγίστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας διερεύνησης όχι μόνο δήλωσαν ότι η δολοφονία άλλαξε την αντίληψή τους για το τι μπορούν να καλύπτουν ως δημοσιογράφοι, αλλά και ότι και μόνο το να συζητούν την υπόθεση ήταν επικίνδυνο. Αρκετοί κρίσιμοι μάρτυρες δήλωσαν ρητά ότι ο λόγος που αρνήθηκαν να μιλήσουν στους ερευνητές μας ήταν αυτός ο φόβος, ακόμα και δεκατρία χρόνια μετά το έγκλημα.

1 Το blog παραμένει διαθέσιμο εδώ: <http://troktiko.blogspot.com/>

2 Άρθρο 111 (2α) του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα

3 Βλέπε Press Freedom Index [Δείκτης Ελευθερίας του Τύπου] από τους Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα: <https://rsf.org/en/country/greece>

Δεύτερον, υπήρξαν κρίσιμες παραλείψεις και καθυστερήσεις στα αρχικά στάδια της επίσημης έρευνας. Η αστυνομία δεν ανέλυσε τα περιεχόμενα των κινητών συσκευών του Γκιόλια, δεν κατέγραψε τη μαρτυρία της γυναίκας του παρά μόνο τρία χρόνια μετά τη δολοφονία, και δεν ανταποκρίθηκε σε αιτήματα αμοιβαίας συνδρομής των αστυνομικών αρχών της Κύπρου. Όταν αρκετές από αυτές τις παραλείψεις αναδείχθηκαν από το περιοδικό *Hot Doc* το 2013, δεν καταλογίστηκαν ευθύνες σε καμία ερευνητική Αρχή, και αρκετές από τις παραλείψεις παραμένουν έως και σήμερα.

Τρίτον, η ανάλυσή μας αποκάλυψε ότι η έρευνα παρεμποδίστηκε λόγω των «παρωπίδων» των ερευνητών και της απουσίας αναζήτησης (νέων) στοιχείων. Αφού η έρευνα ξεκίνησε εκ νέου το 2014 μετά το δημοσίευμα του 2013, οι αστυνομικές έρευνες εστιάστηκαν στην επιβεβαίωση των υποθέσεων που διατύπωναν τα ελληνικά ΜΜΕ. Οι φάκελοι της υπόθεσης που έχει εξετάσει το A Safer World for the Truth δεν περιέχουν ενδείξεις ότι ελέγχθηκαν άλλες υποθέσεις, ενώ σημαντικά στοιχεία, όπως η σχέση του Γκιόλια με έναν ανώτερο αξιωματούχο της αστυνομίας, τον Μανώλη Σφακιανάκη, δεν ερευνήθηκαν ποτέ επαρκώς. Σε μαρτυρικές καταθέσεις που κρίθηκαν αξιόπιστες από τον Άρειο Πάγο, ο Σφακιανάκης κατονομάζεται ως αυτός που ενημέρωσε τον Γκιόλια για επερχόμενη αστυνομική έφοδο – υποτίθεται ότι αυτός ήταν ο λόγος που ο Γκιόλιας άνοιξε την πόρτα στους θύτες του. Το 2019, ο Σφακιανάκης κατηγορήθηκε μόνο για παράβαση καθήκοντος λόγω των επαφών του με τον Γκιόλια τον Φεβρουάριο του 2010 και η υπόθεση απορρίφθηκε για τεχνικούς λόγους το 2020.

Τέταρτον, υπήρξε απουσία διαφάνειας σε όλο το φάσμα της έρευνας. Η οικογένεια του Σωκράτη είχε διαμαρτυρηθεί δημοσίως για την έλλειψη ενημερώσεων από τις αρχές, και η αστυνομία σταμάτησε να κάνει δημόσιες ανακοινώσεις για την εξέλιξη της έρευνας λίγες μέρες μετά το έγκλημα. Αυτό αποτέλεσε σοβαρό εμπόδιο για τον δημόσιο έλεγχο της έρευνας, και το κλίμα φόβου που καλλιεργήθηκε γύρω από την υπόθεση παραμένει ως σήμερα.

Ενόψει αυτών των συμπερασμάτων, επικοινωνήσαμε με τις Ελληνικές Αρχές, και συγκεκριμένα με τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, την ηγεσία της Ελληνικής Αστυνομίας και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, καθώς και με τον κ. Μανώλη Σφακιανάκη, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να απαντήσουν σε αυτά τα ευρήματα. Κανένας από αυτούς δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημά μας.

Προκειμένου να παραπεμφθούν οι δολοφόνοι του Σωκράτη Γκιόλια στη δικαιοσύνη και να σταματήσει η ατιμωρησία για παρόμοια εγκλήματα στο μέλλον, το έργο A Safer World for the Truth προτείνει τα ακόλουθα:

Προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου:

- **Μεταβίβαση και ανανέωση της έρευνας για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια χωρίς καθυστέρηση, προκειμένου να επιτευχθεί δικαιοσύνη προτού παραγραφεί το αδίκημα το 2030.** Η έρευνα πρέπει να είναι πλήρης, αμερόληπτη και άμεση, και πρέπει να λάβει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία.
- **Αίτηση συνδρομής στην έρευνα προς την Ευροπόλ προκειμένου να διασφαλιστεί η επαρκής, άμεση κι ανεξάρτητη διερεύνηση της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια.**
- **Ανάθεση ανεξάρτητης αξιολόγησης παλαιότερων ερευνών για δολοφονίες δημοσιογράφων, κυρίως του Σωκράτη Γκιόλια και του Γιώργου Καραϊβάζ, προκειμένου να υπάρξει κριτική ανασκόπηση συγκεκριμένων ερευνητικών παραλείψεων και ενδείξεων παρεμπόδισης της έρευνας.** Μια τέτοια διερεύνηση θα πρέπει επίσης να εξετάσει τους στενούς δεσμούς μεταξύ αξιωματούχων της αστυνομίας, μηντιακών και επιχειρηματικών συμφερόντων που αναδείχθηκαν σε αυτή την υπόθεση.

Προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη:

- **Βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με ποινικές έρευνες για τους συγγενείς δολοφονηθέντων δημοσιογράφων και τους νομικούς εκπροσώπους τους, καθώς και για το ευρύ κοινό.** Παροχή διευκρινίσεων για όλες τις ανοιχτές υποθέσεις δολοφονιών και σοβαρών επιθέσεων κατά δημοσιογράφων, και αναγνώριση του αντίκτυπου που έχει η ατιμωρησία σε αυτές τις υποθέσεις στην εμπιστοσύνη των πολιτών στο δικαστικό σύστημα, καθώς και στο δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία των Ελλήνων πολιτών.
- **Ανάπτυξη μιας Διαδικασίας Ποινικής Έρευνας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων,** προκειμένου να μειωθεί η ατιμωρησία και να προαχθεί η εξειδικευμένη τεχνογνωσία σχετικά με τέτοια εγκλήματα σε όλες τις αστυνομικές διευθύνσεις. Η Διαδικασία Ποινικής Έρευνας πρέπει να αναπτυχθεί σύμφωνα με διεθνή πρότυπα για αποτελεσματικές έρευνες, όπως αυτά που ορίζονται στο Πρωτόκολλο της Μινεσότα⁴ και στις Κατευθυντήριες Γραμμές για εισαγγελείς σε υποθέσεις εγκλημάτων κατά δημοσιογράφων.⁵ Με την εκπόνηση μιας Διαδικασίας Ποινικής Έρευνας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων, η διαδικασία αυτή μπορεί να καταστεί πολύ πιο αποτελεσματική.

Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- **Έλεγχος της εφαρμογής από την Ελληνική Κυβέρνηση των παραπάνω συστάσεων** και παρακολούθηση των περιπτώσεων ατιμωρησίας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων και των πολιτικών για την αντιμετώπιση αυτής της ατιμωρησίας, ως μέρος της Έκθεσης για το κράτος δικαίου που συντάσσεται για κάθε Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και του ελέγχου υλοποίησης της Σύστασης του 2021 για την ασφάλεια των δημοσιογράφων. Συνέχιση του διαλόγου με την ελληνική κυβέρνηση για αυτό το θέμα και ενεργοποίηση της συνεργασίας μεταξύ Κρατών Μελών για την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων στην Ευρώπη.

4 Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 2016. *The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death; The Revised United Nations Manual on the Effective Prevention and Investigation of Extra-legal, Arbitrary and Summary Executions.* <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/MinnesotaProtocol.pdf>

5 UNESCO & Διεθνής Ένωση Εισαγγελέων, 2020. *Guidelines for prosecutors on cases of crimes against journalists.* <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375138>

1. Πλαίσιο της δολοφονίας: οι διασυνδέσεις μεταξύ των ΜΜΕ, της πολιτικής και του εγκλήματος

Διολίσθηση της δημοκρατίας και επιθέσεις κατά της ελευθερίας της έκφρασης

Σύμφωνα με τους Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (ΡΧΣ), η Ελλάδα έχει για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά τη χειρότερη επίδοση από όλα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ όσον αφορά την ελευθερία του Τύπου, καθώς κατατάσσεται στην 107η θέση του Δείκτη Ελευθερία του Τύπου [Press Freedom Index] των ΡΧΣ.⁶ Παρά τις διεθνείς δεσμεύσεις της για την ελευθερία του Τύπου, μεταξύ άλλων μέσω της πλατφόρμας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ασφάλεια των δημοσιογράφων και του Media Freedom Coalition, η ελευθεροτυπία σε εθνικό επίπεδο περιορίζεται σημαντικά από έναν συνδυασμό συστημικών απειλών κατά της ελευθερίας του Τύπου, όπως η μη διερεύνηση δολοφονιών δημοσιογράφων, οι εκτεταμένες παρακολουθήσεις δημοσιογράφων, η έλλειψη επαρκούς και διαφανούς ρύθμισης των ΜΜΕ και η χαμηλή οικονομική τους βιωσιμότητα, καθώς και η στοχοποίηση δημοσιογράφων από εξτρεμιστικές ομάδες και αστυνομική βία.^{7,8}

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τον Νοέμβριο του 2021, οι Έλληνες νομοθέτες ενέκριναν μια τροποποίηση, πλέον καταργημένη, του Άρθρου 191 του Ποινικού Κώδικα, με την οποία επιβαλλόταν ποινή φυλάκισης έως και τριών μηνών σε οποιονδήποτε διέδιδε «ψευδείς ειδήσεις».⁹ Ταυτόχρονα, οι έρευνες για τις δολοφονίες των δημοσιογράφων Γιώργου Καραϊβάζ και Σωκράτη Γκιόλια δεν οδήγησαν σε απόδοση δικαιοσύνης.¹⁰

Η καταπάτηση της ελευθερίας του Τύπου συμπίπτει με τη σταδιακή απαξίωση και άλλων δημοκρατικών ελέγχων στην Ελλάδα. Το 2022, το Varieties of Democracy Institute (V-Dem Institute) υποβάθμισε την Ελλάδα, από φιλελεύθερη σε εκλογική δημοκρατία, μετά την αποδυνάμωση δημοκρατικών προτύργιων όπως η νομοθετική και η δικαστική εξουσία.¹¹ Το 2023, μια αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανέφερε «πολύ σοβαρές απειλές» κατά του κράτους δικαίου και εξέφρασε ανησυχίες για την κατάσταση της ελευθεροτυπίας και την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας.¹² Το 2019, η ελληνική κυβέρνηση θέσπισε τον νόμο του «επιτελικού κράτους» (4622/2019), με τον οποίο η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ), ο εθνικός ραδιοτηλεοπτικός φορέας – ΕΡΤ, και το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων τέθηκαν υπό άμεσο πρωθυπουργικό έλεγχο.¹³

Ίσως το πιο κραυγαλέο παράδειγμα του πώς η διεύρυνση της εκτελεστικής εξουσίας επηρέασε τη δημοσιογραφία είναι το σκάνδαλο των παρακολουθήσεων του 2022. Αρκετοί ερευνητικοί δημοσιογράφοι και αρχηγοί της αντιπολίτευσης

6 Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (2023). *Press Freedom Index*. <https://rsf.org/en/index>

7 Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (2023). *Press Freedom Index*. <https://rsf.org/en/index>

8 Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2021). "Greece: Alleged 'Fake News' Made a Crime."

<https://www.hrw.org/news/2021/11/17/greece-alleged-fake-news-made-crime>

9 Committee to Protect Journalists (2021). "New Greek criminal code amendment threatens journalists with jail for spreading 'false information.'"

<https://cpj.org/2021/12/new-greek-criminal-code-amendment-threatens-journalists-with-jail-for-spreading-false-information/>

10 Politico (2022). "Greece is worst EU country for media freedom, report says."

<https://www.politico.eu/article/greece-worst-eu-country-for-media-freedom-in-world-press-freedom-index/>

11 E. Papada, D. Altman, F. Angiolillo, L. Gastaldi, T. Köhler, M. Lundstedt, N. Natsika, M. Nord, Y. Sato, F. Wiebrecht & S. I. Lindberg (2023). *Defiance in the Face of Autocratization. Democracy Report 2023*. University of Gothenburg: Varieties of Democracy Institute (V-Dem Institute).

12 Euractiv (8 Μαρτίου 2023). "EU Parliament mission: Rule of law in Greece faces 'very serious threats.'"

<https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-parliament-mission-rule-of-law-in-greece-faces-very-serious-threats/>

13 E. Papada, D. Altman, F. Angiolillo, L. Gastaldi, T. Köhler, M. Lundstedt, N. Natsika, M. Nord, Y. Sato, F. Wiebrecht & S. I. Lindberg (2023). *Defiance in the Face of Autocratization. Democracy Report 2023*. University of Gothenburg: Varieties of Democracy Institute (V-Dem Institute).

στοχοποιήθηκαν με το λογισμικό παρακολούθησης Predator.¹⁴ Η κυβέρνηση Μητσοτάκη παραδέχθηκε ότι οι εθνικές υπηρεσίες ασφαλείας παρακολουθούσαν τα τηλέφωνα δημοσιογράφων.¹⁵ Αυτό οδήγησε σε καταδίκη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αναφορές από την Εξεταστική Επιτροπή της ΕΕ για τη διερεύνηση της χρήσης του Pegasus και άλλων παρόμοιων λογισμικών παρακολούθησης (spyware) μεταξύ άλλων και στην Ελλάδα.¹⁶ Ο έλεγχος της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, μετά από καταγγελίες των παρακολουθούμενων δημοσιογράφων και βουλευτών, αρχικά παρεμποδίστηκε από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, γεγονός που οδήγησε σε περαιτέρω σκάνδαλο.¹⁷

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, δύο δημοσιογράφοι δολοφονήθηκαν στην Ελλάδα: ο Γιώργος Καραϊβάζ και ο Σωκράτης Γκιόλιας, του οποίου η δολοφονία είναι στο επίκεντρο της παρούσας έκθεσης.¹⁸ Και οι δύο δημοσιογράφοι έπεσαν θύματα στοχευμένων δολοφονικών επιθέσεων, για τις οποίες κανένας δεν έχει ακόμα καταδικαστεί. Ενώ στην υπόθεση του Σωκράτη Γκιόλια δεν έχει γίνει καμία σύλληψη, στην υπόθεση του Γιώργου Καραϊβάζ δύο άτομα έχουν συλληφθεί για φερόμενη εμπλοκή στη δολοφονία του.¹⁹ Οι Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (ΡΧΣ) έχουν επανειλημμένα ασκήσει κριτική στις ελληνικές Αρχές για την απουσία οποιασδήποτε προόδου στην έρευνα για τη δολοφονία του Καραϊβάζ.²⁰ Η απουσία αποτελεσμάτων παρά τα διαθέσιμα στοιχεία, και η έλλειψη εστίασης στους ηθικούς αυτουργούς που έδωσαν εντολή για τη δολοφονία, αντικατοπτρίζουν τις ελλείψεις στην έρευνα για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια, όπως παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.²¹ Η ανικανότητα απόδοσης δικαιοσύνης σε αυτές τις υποθέσεις έχει αποτρεπτικό, αποθαρρυντικό αντίκτυπο ("chilling effect") στο σύνολο του ελληνικού Τύπου.²² Έλληνες δημοσιογράφοι που μίλησαν με την Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων (CPJ) αναφορικά με τη δολοφονία του Καραϊβάζ το επιβεβαίωσαν. Ένας από αυτούς δήλωσε ότι, όσο η δολοφονία αυτή δεν έχει ερευνηθεί επαρκώς, «υποθέτουμε ότι θα μπορούσε να συμβεί σε οποιονδήποτε δημοσιογράφο, και οι πηγές μας υποθέτουν το ίδιο».²³

Η δυναμική της εξουσίας και το τοπίο των ΜΜΕ την εποχή της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια

Ο Σωκράτης Γκιόλιας (1973-2010) δολοφονήθηκε στον απόηχο της κρίσης του ελληνικού δημόσιου χρέους, η οποία ακολούθησε την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-2008. Η κρίση κρατικού χρέους και οι επακόλουθες μεταρρυθμίσεις λιτότητας είχαν βαθύτατες επιπτώσεις στον βιοπορισμό των ελληνικών νοικοκυριών και στην ελληνική πολιτική σκηνή. Στα πρώτα χρόνια της κρίσης, η ανεργία,²⁴ η φτώχεια,²⁵ οι αυτοκτονίες,²⁶ ο (παιδικός) υποσιτισμός,²⁷

14 Euractiv (2022). "Greek 'Watergate': Mitsotakis' authoritarianism cannot be tolerated anymore." https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/greek-watergate-mitsotakis-authoritarianism-cannot-be-tolerated-anymore/

15 Ibid.

16 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2023). "Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware." https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/PEGA/DV/2023/05-08/REPORTcompromises_EN.pdf

17 TVXS (16 Δεκεμβρίου 2022). «Βόμβα» Euractiv: Η ΕΥΠ παρακολουθούσε Τέλλογλου και Κύρτσο <https://tvxs.gr/news/ellada/bomba-euractiv-i-eyyp-parakolouthouse-tellogloy-kai-kyrtso>

18 Committee to Protect Journalists (2022). "In Greece, reporters' killings unsolved, critical journalists complain of growing threats." <https://cpj.org/2022/10/in-greece-reporters-killings-unsolved-critical-journalists-complain-of-growing-threats/>

19 Media Freedom Rapid Response (2023). "Greece: MFRR partners welcome first arrests over 2021 assassination of journalist Giorgos Karaivaz." <https://www.ecpmf.eu/greece-mfrr-partners-welcome-arrests-over-assassination-of-giorgos-karaivaz/>; Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (2023). "Progress in investigation into Greek reporter's murder is not enough, says RSF." <https://rsf.org/en/progress-investigation-greek-reporter-s-murder-not-enough-says-rsf>

20 Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (2023). "Progress in investigation into Greek reporter's murder is not enough, says RSF." <https://rsf.org/en/progress-investigation-greek-reporter-s-murder-not-enough-says-rsf>; Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (2023). "Greek crime reporter's murder – do the authorities have something to hide?" <https://rsf.org/en/greek-crime-reporter-s-murder-do-authorities-have-something-hide>

21 Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα (2023). "Progress in investigation into Greek reporter's murder is not enough, says RSF." <https://rsf.org/en/progress-investigation-greek-reporter-s-murder-not-enough-says-rsf>

22 Committee to Protect Journalists (2022). "In Greece, reporters' killings unsolved, critical journalists complain of growing threats." <https://cpj.org/2022/10/in-greece-reporters-killings-unsolved-critical-journalists-complain-of-growing-threats/>

23 Ibid.

24 Eurostat (2023). «Unemployment rate – seasonally adjusted data» <https://bit.ly/3Z973ti>

25 Kontranews (2017). «Eurostat: 1 στους 3 Έλληνες ζουν σε συνθήκες φτώχειας!» <https://bit.ly/451YisB>

26 M. Economou, M. Madianos, Ch. Theleritis, L. E. Peppou, C. N. Stefanis (2011). "Increased suicidality amid economic crisis in Greece". *The Lancet, Correspondence*, 378 (9801), 1459, 22 October 2011. [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(11\)61638-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(11)61638-3/fulltext)

27 *Deutsche Welle* (2018). "Greece's debt crisis leaves nation hungry" <https://www.dw.com/en/greeces-debt-crisis-leaves-nation-hungry-and-children-malnourished/a-46733130>

ο αριθμός των άστεγων,²⁸ όλα αυξήθηκαν σημαντικά. Ταυτόχρονα, η υποστήριξη για τα δύο κυρίαρχα κόμματα της Ελλάδας, την κεντροδεξιά Νέα Δημοκρατία (ΝΔ) και το κεντροαριστερό ΠΑΣΟΚ, μειώθηκε δραστικά. Αυτό κατέστη προφανές στις εκλογές του 2015, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ, κόμμα της ριζοσπαστικής αριστεράς, σημείωσε σαρωτική νίκη, ενώ η νεοφασιστική Χρυσή Αυγή²⁹ μετακινήθηκε από το περιθώριο στο προσκήνιο και έγινε το τρίτο μεγαλύτερο κόμμα στο Ελληνικό Κοινοβούλιο.³⁰

Οι πολιτικές δολοφονίες και επιθέσεις ήταν συχνές την εποχή της δολοφονίας του Γκιόλια. Μεταξύ του 2007 και του 2011, τρεις ομάδες ήταν κυρίως υπεύθυνες για την εγχώρια τρομοκρατία: ο Επαναστατικός Αγώνας (ΕΑ), η Συνωμοσία των Πυρήνων της Φωτιάς (ΣΠΦ) και η Σέχτα Επαναστατών (ΣΕ). Το 2010, δύο μέλη της ακροαριστερής ριζοσπαστικής ομάδας Συνωμοσία των Πυρήνων της Φωτιάς έβαλαν βόμβα σε δικαστήριο της Αθήνας.³¹ Το 2010, τρία άτομα σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων κατά των μέτρων λιτότητας.³² Το 2013, ένα ακτιβιστής αντιφασίστας μουσικός δολοφονήθηκε με μαχαίρι από ένα μέλος της Χρυσής Αυγής.³³ Καθώς η Σέχτα Επαναστατών ανέλαβε την ευθύνη για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια, η επόμενη ενότητα θα εστιάσει συγκεκριμένα στο παρελθόν και τις (κατά ισχυρισμό τους) επιθέσεις τους.

Η Σέχτα Επαναστατών

Η Σέχτα Επαναστατών (Σέχτα) ήταν μια παραστρατιωτική ομάδα που ασπαζόταν αναρχικά ιδανικά, η οποία ιδρύθηκε μετά τη δολοφονία του έφηβου Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου από την αστυνομία κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων τον Δεκέμβριο του 2008. Η Σέχτα πραγματοποίησε την πρώτη βίαιη επίθεσή της στις 3 Φεβρουαρίου 2009, όταν τρεις ή τέσσερις δράστες με κράνη επιτέθηκαν στο Αστυνομικό Τμήμα Κορυδαλλού με ένα οπλοπολυβόλο .32 Scorpio και ένα άγνωστο πιστόλι 9 χιλιοστών.^{34,35} Η ανάληψη της ευθύνης για αυτή την επίθεση έγινε με ένα CD που αφέθηκε στον τάφο του Γρηγορόπουλου μία ημέρα μετά την επίθεση.³⁶ Αστυνομικοί του Α.Τ. Κορυδαλλού δήλωσαν αργότερα ότι τέσσερα άτομα ηλικίας 22 έως 30 ετών επιτέθηκαν στο Τμήμα.³⁷

Η Σέχτα έκανε τη δεύτερη επίθεσή της στις 17 Φεβρουαρίου 2009, στις 7:15 μ.μ., όταν τέσσερις οπλοφόροι με κράνη μοτοσυκλέτας πυροβόλησαν και πέταξαν έναν αυτοσχέδιο εκρηκτικό μηχανισμό στο κτίριο του τηλεοπτικού σταθμού ALTER TV, χρησιμοποιώντας τα ίδια ακριβώς όπλα όπως στην επίθεση στο Α.Τ. Κορυδαλλού δύο εβδομάδες νωρίτερα.³⁸ Την ευθύνη για αυτή την επίθεση ανέλαβαν δύο ημέρες αργότερα μέσω επιστολής που στάλθηκε στην εφημερίδα *Τα Νέα*.³⁹ Στην επιστολή, η Σέχτα στοχοποιούσε τους Έλληνες δημοσιογράφους αποκαλώντας τους

28 *Financial Times* (2012). "Grim effects of austerity show on Greek streets" <https://bit.ly/3PGJ8i5>

29 Επτά από τους 18 πρώην βουλευτές και μέλη της Χρυσής Αυγής ηγούνταν μιας «εγκληματικής οργάνωσης», ενώ οι υπόλοιποι συμμετείχαν σε αυτή, σύμφωνα με την καταδικαστική απόφαση του αθηναϊκού δικαστηρίου. <https://www.theguardian.com/world/2020/oct/07/golden-dawn-leader-and-ex-mps-found-guilty-in-landmark-trial>

30 Υπουργείο Εσωτερικών (2015). «Βουλευτικές Εκλογές Ιανουάριος 2015» <https://bit.ly/48a31Fm>

31 *Reuters* (2010). "Greek guerrilla group claims Athens court blast" <https://www.reuters.com/article/us-greece-bomb-claim-idUSTRE7043HX20110105>

32 *The New York Times* (2010). "Three Reported Killed in Greek Protests" <https://www.nytimes.com/2010/05/06/world/europe/06greece.html>

33 *Al Jazeera* (2013). "Greece mourns slain anti-fascist rapper Pavlos Fyssas" <https://www.aljazeera.com/features/2017/9/15/greece-mourns-slain-anti-fascist-rapper-pavlos-fyssas>

34 Πρέσβης ΗΠΑ Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, 5 Φεβρουαρίου 2009 https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS165_a.html. Newsbeast (19 Ιουλίου 2013). «Η 'σιγή' της 'Σέχτας' τρία χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/560418/i-sigi-tis-sehtas-tria-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>

35 Newsbeast (22 Οκτωβρίου 2014). «Ποινική δίωξη κατά αγνώστων τέσσερα χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/745888/poiniki-dioxi-kata-agnoston-tessera-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>

36 Newsbeast (22 Οκτωβρίου 2014). «Ποινική δίωξη κατά αγνώστων τέσσερα χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/745888/poiniki-dioxi-kata-agnoston-tessera-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>. Πρέσβης ΗΠΑ Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, 5 Φεβρουαρίου 2009 https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS165_a.html

37 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος, «Ένας «Κούκος» δεν έφερε τη «Σέχτα»...». Το Βήμα, 25 Ιουλίου 2020. <https://web.archive.org/web/20100728230517/http://www.tovima.gr/80/default.asp?pid=2&artid=345136&ct=32&dt=25/07/2010>

38 Newsbeast (22 Οκτωβρίου 2014). «Ποινική δίωξη κατά αγνώστων τέσσερα χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/745888/poiniki-dioxi-kata-agnoston-tessera-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>. Πρέσβης ΗΠΑ Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, 5 Φεβρουαρίου 2009 https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS165_a.html. Newsbeast (19 Ιουλίου 2013). «Η 'σιγή' της 'Σέχτας' τρία χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/560418/i-sigi-tis-sehtas-tria-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>

39 Newsbeast (22 Οκτωβρίου 2014). «Ποινική δίωξη κατά αγνώστων τέσσερα χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/745888/poiniki-dioxi-kata-agnoston-tessera-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>. Πρέσβης ΗΠΑ Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, 26 Φεβρουαρίου 2009 https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS248_a.html

«φασίστες» που «χειραγωγούν το μυαλό μας» και υποσχόταν μεγαλύτερες και πιο αιματηρές επιθέσεις.⁴⁰ Ο τότε Πρόεδρος των ΗΠΑ στην Ελλάδα είχε σημειώσει σε ένα διπλωματικό τηλεγράφημα που διέρρευσε ότι οι επιθέσεις «χτυπάω και διαφεύγω» (hit and run) της Σέχτας έδειχναν ένα επίπεδο παρορμητικότητας και ψευτοπαλικαρισμού που διέφερε από την πιο οργανωμένη προσέγγιση της άλλης ηγετικής ελληνικής τρομοκρατικής ομάδας, του Επαναστατικού Αγώνα.⁴¹

Η Σέχτα δεν ακούστηκε ξανά μέχρι τις 19 Ιουνίου 2009, όταν τρία άτομα με κράνη μοτοσυκλέτας δολοφόνησαν το στέλεχος της Αντιτρομοκρατικής, Νεκτάριο Σάββα, ο οποίος τότε προστάτευε έναν μάρτυρα σε μια δικαστική υπόθεση κατά μια άλλης παραστρατιωτικής οργάνωσης.⁴² Ο Σάββας βρισκόταν μέσα στο όχημά του έξω από το σπίτι του μάρτυρα, όταν τον πυροβόλησαν 24 φορές με 2 πιστόλια 9 χιλιοστών, το ένα εκ των οποίων αυτόματο.⁴³ Η επίθεση σημειώθηκε στις 6:20 π.μ., μόλις είχε ξεκινήσει η βάρδια του Σάββα.⁴⁴ Μόλις δύο ώρες αργότερα, η εφημερίδα *Τα Νέα* ανέφερε ότι η επίθεση είχε συνδεθεί με τη Σέχτα μέσω των καλύκων 9 χιλιοστών που είχαν βρεθεί στο σημείο.⁴⁵ Η ανάληψη της ευθύνης έγινε και πάλι με ανακοίνωση στην εφημερίδα *Τα Νέα*.⁴⁶ Η Σέχτα δεν εμφανίστηκε ξανά μέχρι τη δολοφονία του Γκιόλια, για την οποία ανέλαβε την ευθύνη μόλις οκτώ ημέρες μετά την επίθεση, ενώ σε όλες τις προηγούμενες επιθέσεις η ανάληψη της ευθύνης είχε γίνει μέσα σε μία με τρεις ημέρες, εγείροντας ερωτηματικά σχετικά με την αυθεντικότητα της επιστολής και της ανάληψης ευθύνης.

Πολιτική, οικονομική και εγκληματική διαπλοκή με τα ΜΜΕ

Το τοπίο των ελληνικών ΜΜΕ επηρεαζόταν πάντα από την πολιτική,⁴⁷ αλλά η οικονομική κρίση του 2009 διάβρωσε περαιτέρω τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες για ποιοτική δημοσιογραφία στη χώρα. Ο τομέας των ΜΜΕ συρρικνώθηκε, και πολλά μέσα αναγκάστηκαν να περιορίσουν τη δραστηριότητά τους ή να κλείσουν.⁴⁸ Αυτό επηρέασε έντονα τον τρόπο με τον οποίο παράγονταν και καταναλώνονταν οι ειδήσεις, όπως φάνηκε από την απότομη άνοδο της δημοτικότητας ενημερωτικών blogs όπως το *Troktiko* του Γκιόλια. Εξάλλου, ως αποτέλεσμα των μειωμένων εσόδων, τα ελληνικά ΜΜΕ στράφηκαν σε ιδιώτες επενδυτές, μεταξύ αυτών και κάποιων με πολιτικές διασυνδέσεις. Δεν προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι τόσο η κομματική μεροληψία των μέσων όσο και η αυτολογοκρισία των δημοσιογράφων αυξήθηκαν στον απόηχο της κρίσης.⁴⁹ Αυτές οι επιπτώσεις παρέμειναν προφανείς και μετά την υποχώρηση της κρίσης. Για παράδειγμα, το 2019, το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, τότε αντιπολίτευση, απαγόρευσε στους βουλευτές του να παραχωρούν συνεντεύξεις στην ΕΡΤ, επικαλούμενη την πολιτική της μεροληψία.⁵⁰ Εντωμεταξύ, το κυβερνών κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ έκανε μπλοκιάζ στον ηγετικό ειδησεογραφικό τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΙ, με αφορμή την επικριτική κάλυψη της διαχείρισης των δασικών πυρκαγιών στην Αττική από τον ΣΥΡΙΖΑ.⁵¹

Η εμπιστοσύνη προς τα ΜΜΕ στην Ελλάδα είναι στα χαμηλότερα επίπεδα στην Ευρώπη: περίπου το ένα τρίτο του κοινού εμπιστεύεται τις ειδήσεις που καταναλώνει.⁵² Η Έκθεση Ψηφιακών Ειδήσεων του Ινστιτούτου Reuters

40 Newsbeast (22 Οκτωβρίου 2014). «Ποινική δίωξη κατά αγνώστων τέσσερα χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/745888/poiniki-dioxi-kata-agnoston-tessera-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>. Πρόεδρος ΗΠΑ Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, 26 Φεβρουαρίου 2009 https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS248_a.html

41 Πρόεδρος ΗΠΑ Daniel Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, 26 Φεβρουαρίου 2009 https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS248_a.html

42 The Independent (18 Ιουνίου 2009). "Greek terrorists shoot officer guarding witness" <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/greek-terrorists-shoot-officer-guarding-witness-1707915.html>

43 *Τα Νέα* (19 Ιουνίου 2009). «Η Σέχτα Επαναστατών πίσω από τη δολοφονία του αστυνομικού της Αντιτρομοκρατικής» <https://www.tanea.gr/2009/06/17/greece/i-sexta-epanastatwn-pisw-apo-ti-dolofonia-br-toy-astynomikoy-tis-antitromokratikis/>

44 ALTER TV (19 Ιουνίου 2009). Ζωντανή κάλυψη της δολοφονίας του Νεκταρίου Σάββα. <https://www.youtube.com/watch?v=i5hw855Fo2s&t=101s>

45 *Τα Νέα* (19 Ιουνίου 2009). «Η Σέχτα Επαναστατών πίσω από τη δολοφονία του αστυνομικού της Αντιτρομοκρατικής» <https://www.tanea.gr/2009/06/17/greece/i-sexta-epanastatwn-pisw-apo-ti-dolofonia-br-toy-astynomikoy-tis-antitromokratikis/>

46 Newsbeast (19 Ιουλίου 2013). «Η 'σιγή' της Σέχτας' τρία χρόνια μετά τη δολοφονία Γκιόλια» <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/560418/i-sigi-tis-sehtas-tria-hronia-meta-ti-dolofonia-giolia>

47 Media Landscapes (2023) – Greece. <https://medialandscapes.org/country/greece>

48 Freedom House (2015). "Freedom in the World 2015 – Greece" <https://www.refworld.org/docid/54f472504.html>

49 *Politico* (8 Αυγούστου 2022). Nektaria Stamouli, "How Greece became Europe's worst place for press freedom" <https://www.politico.eu/article/greece-became-europe-worst-place-press-freedom/>

50 Digital News Report (2019) – Greece. <https://www.digitalnewsreport.org/survey/2019/greece-2019/>

51 Ibid.

52 Ibid.

(Reuters Institute Digital News Report), που περιλαμβάνει ετήσια ανάλυση του τοπίου των ΜΜΕ στην Ελλάδα, εξηγεί αυτό το χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης: «Δεκαετίες διαφθοράς, αθέμιτης πολιτικής και επιχειρηματικής επιρροής, και στοχοποίηση από λαϊκίστικα κόμματα της Αριστεράς και της Δεξιάς, έχουν οδηγήσει σε ευρεία έλλειψη εμπιστοσύνης των Ελλήνων προς τα ΜΜΕ». ⁵³

Μια κοινή ανησυχία είναι η εγγύτητα των μέσων σε πολιτικούς και υπηρεσίες ασφαλείας, καθώς και τα φαινομενικά μεροληπτικά ρεπορτάζ τους για αυτούς. ⁵⁴ Το Reuters αναφέρει ότι η Ελλάδα διαθέτει πολλές περισσότερες εφημερίδες, καθώς και ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς κατά κεφαλήν από άλλες χώρες της Ε.Ε. Οι περισσότερες από αυτές λειτουργούν ως «γραφεία τύπου για επιχειρηματικά συμφέροντα». ⁵⁵ Σύμφωνα με την έκθεση του Reuters, αυτή η εγγύτητα φτάνει τόσο μακριά ώστε το συλλογικό όργανο των δημοσιογράφων της Αθήνας, η ΕΣΗΕΑ, εξασφάλισε έναν κατάλογο μελών που εργάζονται ταυτόχρονα και για την κυβέρνηση, κάτι που αντίκειται στην πολιτική της ΕΣΗΕΑ. Μετά από διαμαρτυρίες μελών που ήταν στον κατάλογο, οι Έλληνες αξιωματούχοι αρνήθηκαν τη δημοσιοποίησή του, επικαλούμενοι ζητήματα προσωπικού απορρήτου. ⁵⁶ Αυτό οδήγησε τον Δημήτρη Τρίμη, τότε πρόεδρο της Ένωσης, να δηλώσει: «Υπάρχει ένα τρίγωνο πολιτικής εξουσίας, επιχειρηματικών συμφερόντων και ιδιοκτητών ΜΜΕ, και κανείς δεν ξέρει ποιος έχει το πάνω χέρι... Ξεκινάει από την κορυφή, ανάμεσα στον υπουργό και τον εκδότη, και φτάνει ως κάτω στο γραφείο τύπου και τον δημοσιογράφο. Είναι μια πυραμίδα». ⁵⁷

Η δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ, με μια μαφιόζικη εκτέλεση στις 9 Απριλίου 2021, επίσης αναδεικνύει την επικίνδυνη διαπλοκή μεταξύ αστυνομίας και οργανωμένου εγκλήματος. ⁵⁸ Ο Καραϊβάζ εστίαζε σε αυτή τη σχέση στο ρεπορτάζ του, στον απόηχο της έρευνας της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ) το 2015-2017, που οδήγησε στη δίωξη 19 (πρώην) αστυνομικών και δικηγόρων για δεσμούς με την ελληνική μαφία. ⁵⁹ Τον Ιανουάριο του 2023, όλοι οι κατηγορούμενοι κρίθηκαν αθώοι από το Πλημμελειοδικείο. Η ποινική υπόθεση είναι ακόμη σε εξέλιξη. ⁶⁰ Η υπόθεση, που στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στην έρευνα της ΕΥΠ, καταδεικνύει τους διαχρονικούς δεσμούς μεταξύ Ελληνικής Αστυνομίας και οργανωμένου εγκλήματος. ⁶¹ Αρκετοί υψηλόβαθμοι αξιωματικοί με μακρά προϋπηρεσία στην Αντιτρομοκρατική και στην Ασφάλεια εμπλέκονταν στην υπόθεση, στο επίκεντρο της οποίας βρισκόταν κυρίως ο Δημήτρης Μάλαμας, γνωστός ως ο «ταμίας» της ελληνικής μαφίας – που δολοφονήθηκε το 2020. ⁶²

Στις επόμενες ενότητες αναλύεται η δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια σε αυτό το πλαίσιο: περιγράφονται τα γεγονότα του φόνου, οι άμεσες επιπτώσεις, και τα βήματα που ακολούθησε η επίσημη έρευνα. Στο Κεφάλαιο 2, παρουσιάζονται τα ευρήματά μας σχετικά με τον ρόλο του blog *Troktiko* στο τοπίο των ελληνικών ΜΜΕ, και ο ρόλος του Γκιόλια στο *Troktiko*. Στο Κεφάλαιο 3, σκιαγραφούμε τα γεγονότα της ημέρας της δολοφονίας του Γκιόλια και τα γνωστά βήματα που έγιναν από την αστυνομική διεύθυνση της Αθήνας στην οποία αρχικά ανατέθηκε η διερεύνηση της δολοφονίας. Τα στοιχεία που συγκέντρωσαν αποτέλεσαν τη βάση για την κατεύθυνση της επίσημης έρευνας μέχρι σήμερα. Η δική μας ανάλυση για τις κύριες ελλείψεις και ανωμαλίες της έρευνας παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 4.

53 Ibid.

54 Stephen Grey & Dina Kyriakidou (17 December 2012). "Special Report: Greece's Triangle of Power" <https://www.reuters.com/article/us-greece-media-idUSBRE8BGOCF20121217>

55 Ibid.

56 Ibid.

57 Ibid.

58 BBC (2021). "Giorgos Karaivaz: Veteran crime journalist shot dead in Greece" <https://www.bbc.com/news/world-europe-56705631>

59 *Balkan Insight* (6 February 2023). Eleni Stamatoukou, "Leaked Greek Police Report Reveals Officers' Underworld Connections" <https://balkaninsight.com/2023/02/06/new-report-reveals-the-connections-between-greek-police-and-underworld/>

60 *News247* (31 Ιανουαρίου 2023). Κώστας Κουκουμάκας, «Όλοι αθώοι για την Greek Mafia»

<https://www.news247.gr/koinonia/oloi-athooi-gia-ti-greek-mafia.9922942.html>

61 *Καθημερινή* (5 Φεβρουαρίου 2023). Γιάννης Σουλιώτης, «Οι βρώμικοι φάκελοι της ΕΛ.ΑΣ.»

<https://www.kathimerini.gr/politics/562262386/oi-vromikoi-fakeloi-tis-el-as/>

62 *News247* (31 Ιανουαρίου 2023). Κώστας Κουκουμάκας, «Όλοι αθώοι για την Greek Mafia».

<https://www.news247.gr/koinonia/oloi-athooi-gia-ti-greek-mafia.9922942.html>

2. Σωκράτης Γκιόλιας: παρελθόν και *Troktiko*

Ο Σωκράτης Γκιόλιας γεννήθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 1973 στην πόλη Cuxhaven της Δυτικής Γερμανίας. Ήταν το τέταρτο από τα πέντε παιδιά Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία, και επέστρεψε στην Ελλάδα το 1978 με τη μητέρα, τους αδερφούς και την αδερφή του. Αφού αποφοίτησε από τη σχολή δημοσιογραφίας, ξεκίνησε να καλύπτει αθλητικά θέματα για έναν μικρό ραδιοφωνικό σταθμό.⁶³

Η επαγγελματική του καριέρα στη δημοσιογραφία ξεκίνησε όταν μια γυναίκα προσέγγισε τον Γκιόλια με μια σοβαρή κατηγορία κατά ενός αθλητικού αξιωματούχου. Αποζητώντας μεγαλύτερο ακροατήριο για το ρεπορτάζ του, ο Γκιόλιας προσέγγισε τον Μάκη Τριανταφυλλόπουλο, πολύ γνωστό δημοσιογράφο και τηλεοπτικό παρουσιαστή της εποχής.⁶⁴ Στον Τριανταφυλλόπουλο άρεσε το ρεπορτάζ του Γκιόλια και του πρότεινε μια θέση στην ομάδα του. Ο Γκιόλιας εργάστηκε δίπλα στον Τριανταφυλλόπουλο για σχεδόν δύο δεκαετίες, φθάνοντας να έχει θέση αρχισυντάκτη στις τηλεοπτικές εκπομπές *Κίτρινος Τύπος* και *Ζούγκλα*, δύο από τις εκπομπές με την υψηλότερη τηλεθέαση στην ελληνική τηλεόραση.⁶⁵

Η επιτυχημένη συνεργασία Τριανταφυλλόπουλου – Γκιόλια έληξε όταν ο δεύτερος παραιτήθηκε το 2008, γεγονός που οδήγησε σε διαρκή σύγκρουση που διατηρήθηκε ως τον θάνατο του Γκιόλια.⁶⁶ Αφού ο Γκιόλιας σταμάτησε να δουλεύει για τον Τριανταφυλλόπουλο, ξέσπασε διαδικτυακός «πόλεμος» ανάμεσα στο *Zouglia.gr* (το οποίο διαχειριζόταν ο Τριανταφυλλόπουλος) και το blog *Troktiko* του Γκιόλια, με αρκετές προσωπικές επιθέσεις και κατηγορίες εκατέρωθεν, καθώς και μια προσωπική, δημόσια κόντρα ανάμεσα στον Γκιόλια και τον Τριανταφυλλόπουλο.⁶⁷ Επιπρόσθετα στις ανώνυμες δημοσιεύσεις του στο *Troktiko*, ο Γκιόλιας μετά την παραίτησή του αρχικά ανέλαβε θέση συμβούλου του μεγιστάνα των ΜΜΕ Δημήτρη Κοντομηνά, και επίσης εργάστηκε ως γενικός διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού Thema 98.9, που ανήκε στην εφημερίδα *Πρώτο Θέμα*.⁶⁸

Η γέννηση του *Troktiko*: ένα διαδικτυακό φαινόμενο

Το 2007, ενώ ακόμα εργαζόταν για τον Μάκη Τριανταφυλλόπουλο, ο Γκιόλιας δημιούργησε το *Troktiko* μαζί με τον συνάδελφό του Μάνο Νιφλή. Πολύ σύντομα το *Troktiko* σημείωσε μεγάλη επιτυχία, καταγράφοντας πάνω από 1,5 εκατομμύριο επισκέψεις ημερησίως, και αυξάνοντας σημαντικά την ταχύτητα της ειδησεογραφικής κάλυψης της επικαιρότητας σε όλο το τοπίο των ελληνικών ΜΜΕ.⁶⁹ Πολλές από τις αναρτήσεις του κάλυπταν ειδήσεις δημόσιου ενδιαφέροντος, και συχνά ήταν από τους πρώτους που είχαν πλάνα και ρεπορτάζ. Όπως συνηθιζόταν στα ελληνικά blogs εκείνη την εποχή, ο Σωκράτης, ο Νιφλής και οι άλλοι συντάκτες έγραφαν τις αναρτήσεις τους ανώνυμα.⁷⁰

Η λειτουργία και το βασικό πλεονέκτημα του *Troktiko* είχε να κάνει με την κάλυψη της επικαιρότητας σε πραγματικό χρόνο. Ένας πρώην εργαζόμενος χρησιμοποίησε τη λέξη «τώρα» για να περιγράψει τον Σωκράτη Γκιόλια: «Υπήρχαν στιγμές που αν καθυστερούσες 1-2 δευτερόλεπτα, τρελαινόταν. Αν γινόταν, θα ήθελε να δημοσιεύει ότι συνέβαινε

63 *Tlife.gr* (26 Ιουλίου 2010). «Σ. Γκιόλιας: τα φτωχικά παιδικά χρόνια, η δημοσιογραφία και το άδικο τέλος» <https://www.tlife.gr/eidhseis-nea/s-gkiolias-ta-ftoxika-paidika-xronia-i-dimosiografia-kai-to-adiko-telos/450049/>

64 «Τρωκτικό – η αληθινή ιστορία» (2013). https://www.youtube.com/watch?v=0aiOlo_irwI&ab_channel=troktikodocumentary

65 Βιογραφικό του Σωκράτη Γκιόλια αντλήθηκε από το sokratistsgiolias.gr, αρχειοθετημένο. Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;». *Hot Doc #34*, Αύγουστος 2013.

66 Βιογραφικό του Σωκράτη Γκιόλια αντλήθηκε από το sokratistsgiolias.gr, αρχειοθετημένο.

67 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;». *Hot Doc #34*, Αύγουστος 2013. *TVXS.gr*, αναδημοσίευση από *Ελευθεροτυπία* (2 Αυγούστου 2010). «Ελλάς-Ελλήνων-Τρωκτικών, του Ιού της Κυριακής» <https://tvxs.gr/news/ellada/ellas-ellinon-troktikon-toy-iou-tis-kyriakis/>

68 Βιογραφικό του Σωκράτη Γκιόλια αντλήθηκε από το sokratistsgiolias.gr, αρχειοθετημένο.

69 «Τρωκτικό – η αληθινή ιστορία» (2013). https://www.youtube.com/watch?v=0aiOlo_irwI&ab_channel=troktikodocumentary. Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;». *Hot Doc #34*, Αύγουστος 2013.

70 Φάκελος επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

Στιγμιότυπο από την αρχική σελίδα του Troktiko, που καλύπτει την είδηση της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια στις 19 Ιουλίου 2010

ακριβώς τη στιγμή που συνέβαινε». ⁷¹ Ένας επαγγελματίας δημοσιογράφος που μίλησε με τους ερευνητές μας υπό τον όρο της ανωνυμίας λόγω της ευαίσθητης φύσης της υπόθεσης, ανέφερε το παράδειγμα ενός περιστατικού από τον Μάρτιο του 2010, όταν ένας έφηβος από το Αφγανιστάν σκοτώθηκε από έκρηξη βόμβας στην Αθήνα. Μέσα σε λίγα λεπτά, το Troktiko όχι μόνο είχε αναρτήσει την είδηση, αλλά ήταν και το πρώτο που δημοσίευσε φωτογραφίες από το σημείο της έκρηξης. ⁷²

Το Troktiko είχε φτάσει να δέχεται εκατομμύρια επισκέψεις καθημερινά, σε μια εποχή που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν είχαν ακόμα καθιερωθεί και τα κινητά των περισσότερων Ελλήνων χρηστών δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο. ⁷³ Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο Κώστα Βαξεβάνη, «Ένα blog που το διαχειριζόταν μια μικρή ομάδα ανθρώπων (σημ.: οκτώ) κατάφερε να έχει 1,5 εκατομμύριο επισκέψεις την ημέρα, όταν μεγάλοι εκδοτικοί όμιλοι δεν μπορούσαν να πουλήσουν 500.000 φύλλα εφημερίδων την εβδομάδα, αθροιστικά». ⁷⁴ Η ταχύτητα του Troktiko στην κάλυψη των γεγονότων ήταν τόσο αιτία όσο και αποτέλεσμα της αποστολής φωτογραφιών, βίντεο και καταγγελιών από πολίτες. Πρώην εργαζόμενοι αναφέρουν ότι κάποια στιγμή λάμβαναν 50.000 emails την ημέρα, μεταξύ αυτών και emails από πολιτικούς και υπουργούς που παρείχαν πληροφορίες επιδιώκοντας μελλοντική θετική κάλυψη για τους ίδιους, ή αρνητική κάλυψη για τους αντιπάλους τους. ⁷⁵ Δημοσιογράφοι που ήταν ενεργοί την περίοδο ακμής του Troktiko είπαν στους ερευνητές μας ότι το blog είχε «τα πιο γρήγορα αντανakλαστικά», με αποτέλεσμα κορυφαίοι ρεπόρτερ να ανανεώνουν διαρκώς τη ροή ειδήσεων του Troktiko για να είναι ενήμεροι για τις εξελίξεις της ημέρας.

Το ύφος της κάλυψης είχε επίσης οδηγήσει σε αντιπαραθέσεις γύρω από το Troktiko. Μετά από τον φόνο του Γκιόλια, αρκετά ελληνικά ΜΜΕ έγραψαν για τους εχθρούς που υποτίθεται ότι είχε κάνει λόγω των ρεπορτάζ στο Troktiko, κατηγορώντας τον ότι εμπλεκόταν σε εκβιασμούς μέσω του blog. ⁷⁶ Η εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* (πλέον έχει

71 «Τρωκτικό – η αληθινή ιστορία» (2013). https://www.youtube.com/watch?v=0aiOlo_irwI&ab_channel=troktikodocumentary

72 *In.gr* (29 Μαρτίου 2010). «Υπό την προστασία της Πολιτείας η οικογένεια του 15χρονου Αφγανού» <https://www.in.gr/2010/03/29/greece/ypo-tin-prostasia-tis-politeias-i-oikogeneia-toy-15xronoy-afganoy/>

73 «Τρωκτικό – η αληθινή ιστορία» (2013). https://www.youtube.com/watch?v=0aiOlo_irwI&ab_channel=troktikodocumentary

74 *Ibid.*

75 *Ibid.*

76 *TVXS.gr*, αναδημοσίευση από *Ελευθεροτυπία* (2 Αυγούστου 2010). «Ελλάς-Ελλήνων-Τρωκτικών, του Ιού της Κυριακής» <https://tvxs.gr/news/ellada/ellas-ellinon-troktikon-toy-iou-tis-kyriakis/>

κλείσει) είχε καταγράψει παραδείγματα του πώς το blog συχνά ανακοίνωνε «μεγάλες» αποκαλύψεις για πολιτικούς ή επιχειρηματίες, τις οποίες στη συνέχεια δεν αναρτούσε ποτέ, ενώ η κάλυψη των εν λόγω προσώπων ξαφνικά μετά από μερικές ημέρες γινόταν πολύ θετική.⁷⁷ Αυτού του είδους η κάλυψη υποδείκνυε εκβιασμό και προκάλεσε καταγγελίες, με αποτέλεσμα η Google να κλείσει προσωρινά το blog.⁷⁸ Μετά τη δολοφονία του Γκιόλια, ο ειδησεογραφικός ιστότοπος *Newsbomb.gr* δημοσίευσε φωτογραφίες από ένα συμβόλαιο ανάμεσα στον Γκιόλια και τον επιχειρηματία Πέτρο Κυριακίδη, θέτοντας ερωτήματα σχετικά με την πληρωμή 700.000 Ευρώ ύστερα από μόλις δύο εβδομάδες απασχόληση.⁷⁹ Με το πέρασμα του χρόνου, τα σκάνδαλα αυτά έχουν επισκιάσει την υπόθεση οδηγώντας τις Αρχές και τα ΜΜΕ να απορρίπτουν τον αντίκτυπο που έχει η υπόθεση στην ελευθερία του Τύπου στην Ελλάδα. Στις επόμενες ενότητες παρουσιάζονται τα ευρήματά μας σχετικά με την έρευνα της δολοφονίας του Γκιόλια, αναδεικνύοντας τελικά τον αντίκτυπο που είχε η ατιμωρησία σε αυτή την υπόθεση στο τοπίο των ελληνικών ΜΜΕ.

77 Ibid.

78 *Truthout.org* (18 Οκτωβρίου 2014). "In Greece, Media Censorship, Self-Censorship, Journalist Arrests and Murder" <https://truthout.org/articles/in-greece-media-censorship-self-censorship-journalist-arrests-and-murder/?amp>

79 *Makeleio.gr*, αναδημοσίευση φωτογραφιών από *newsbomb.gr* (4 Φεβρουαρίου 2019). <https://www.makeleio.gr/επικαιροτητα/Με-κομμένη-την-ανάσα-Η-δολοφονία-Σωτήρ/>

3. Η δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια

Προτού παρουσιάσουμε τα ευρήματά μας σχετικά με την επίσημη έρευνα για τη δολοφονία, σε αυτό το κεφάλαιο σκιαγραφούνται τα βασικά γεγονότα των ημερών της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια. Για το χρονικό της δολοφονίας έχουμε βασιστεί σε αυτόπτες μάρτυρες, εσωτερικά έγγραφα της αστυνομίας, καταθέσεις, εκατοντάδες άρθρα εφημερίδων και τις αναρτήσεις του blog *Troktiko*. Σε συνέχεια των ερευνών μας, επικοινωνήσαμε με τις Ελληνικές Αρχές, και συγκεκριμένα με τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, την ηγεσία της Ελληνικής Αστυνομία και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, καθώς και με τον κ. Μανώλη Σφακιανάκη, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να απαντήσουν σε αυτά τα ευρήματα. Κανένας από αυτούς δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημά μας.

Την Παρασκευή, 16 Ιουλίου 2010, ο Σωκράτης Γκιόλιας δέχτηκε ένα τηλεφώνημα από κάποιον υψηλόβαθμο αξιωματούχο της αστυνομίας.⁸⁰ Ο αξιωματούχος τον συμβούλεψε να «είναι προσεκτικός τις επόμενες ημέρες». Ο αξιωματούχος αργότερα αναγνωρίστηκε ως ο Μανώλης Σφακιανάκης, τότε επικεφαλής της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας.⁸¹ Σύμφωνα με καταθέσεις μαρτύρων στις Αρχές μετά τη δολοφονία του Γκιόλια, ο Σφακιανάκης συχνά προειδοποιούσε τον Γκιόλια για επικείμενες επισκέψεις από τις Αρχές σε σχέση με τις αναρτήσεις στο *Troktiko*.⁸² Σύμφωνα με τους ίδιους μάρτυρες, ο Γκιόλιας ερμήνευσε το τηλεφώνημα του Σφακιανάκη στις 16 Ιουλίου ως προειδοποίηση για ενδεχόμενη νέα αστυνομική έφοδο στο σπίτι του, κάτι για το οποίο ο Σφακιανάκης τον είχε προειδοποιήσει στο παρελθόν, σε σχέση με καταγγελίες που είχαν γίνει στην αστυνομία για το *Troktiko*.⁸³

Σύμφωνα με τον ειδησεογραφικό ιστότοπο *Real News*, την ίδια μέρα ο Γκιόλιας έλαβε μήνυμα από έναν φίλο και πρώην προπονητή του, τον Σπήλιο Ζαχαρόπουλο, που τον προειδοποιούσε «να προσέχει».⁸⁴ Μετά τη δολοφονία, ο δικηγόρος του Σωκράτη, Γιάννης Μαρακάκης, δήλωσε δημόσια ότι τα προηγούμενα δύο χρόνια ο Σωκράτης ήταν όλο και συχνότερα αποδέκτης απειλών.⁸⁵ Οι ερευνητές μας δεν εντόπισαν στοιχεία που να υποδεικνύουν ότι κατέθεσε αναφορές στην αστυνομία για τις απειλές αυτές.

Νωρίς το πρωί της 19ης Ιουλίου 2010, περίπου στις 5:20 π.μ., τρεις άγνωστοι δράστες ντυμένοι με αστυνομικές στολές χτύπησαν το κουδούνι της εξώπορτας στην οικοδομή όπου έμενε ο Γκιόλιας στα νότια προάστια της Αθήνας. Οι δράστες είπαν στον Γκιόλια ότι κάποιος του έκλεβε το αυτοκίνητο, υποτίθεται για να τον παρασύρουν έξω από το σπίτι.⁸⁶ Μόλις ο Γκιόλιας άνοιξε την πόρτα, δύο από τους δράστες τον πυροβόλησαν με 16 σφαίρες *parabellum* 9 χιλιοστών από δύο πιστόλια.⁸⁷ Ο Σωκράτης Γκιόλιας πέθανε ακαριαία.

Άμεσος απόηχος της δολοφονίας

Η είδηση της δολοφονίας ανακοινώθηκε δημόσια γύρω στις 7:00 π.μ. – το blog *Troktiko* του Γκιόλια ήταν από τα πρώτα μέσα που ανακοίνωσαν το έγκλημα.⁸⁸ Περίπου την ίδια ώρα, η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής/Δίωξη Εγκλημάτων κατά Ζωής και Ιδιοκτησίας/ Τμήμα 1) της Γ.Α.Δ.Α. ανακοίνωσε

80 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, Αύγουστος 2013.

81 «Η εμπλοκή Σφακιανάκη στην υπόθεση Γκιόλια», *Hot Doc*, Απρίλιος 2016, σ. 26.

82 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

83 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, Αύγουστος 2013.

84 *Real News*, εξώφυλλο (25 Ιουλίου 2010). Αρχειοθετημένο.

85 Δήλωση Γιάννη Μαρακάκη, 19 Ιουλίου 2010, δημοσιεύθηκε στο tntnea.blogspot.gr και αναπαράχθηκε από το *Troktiko*: https://troktiko.blogspot.com/2010/07/15_7326.html

86 [Enet.gr](http://enet.gr) (19 Ιουλίου 2010). «Καρτέρι θανάτου στον δημοσιογράφο Σωκράτη Γκιόλια» <https://web.archive.org/web/20100923052017/https://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=184468>

87 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

88 *Troktiko* (19 Ιουλίου 2010). «Αντίο Σωκράτη, Καληνύχτα Ελλάδα!» https://troktiko.blogspot.com/2010/07/blog-post_5011.html

Τοποθεσία της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια.

ότι είχε βρει ένα καμένο αυτοκίνητο μάρκας Honda Civic Sedan, σκούρου χρώματος, με αριθμό κυκλοφορίας ΥΚΑ 5889, εικαζόμενα το αυτοκίνητο διαφυγής των δραστών της δολοφονίας.⁸⁹ Το αυτοκίνητο είχε δηλωθεί ότι είχε κλαπεί την Κυριακή, 17 Ιουλίου 2020 στον Άλιμο, σύμφωνα με την αναφορά κλοπής που είχε υποβληθεί στην αστυνομία.⁹⁰ Στο σημείο αυτό, η αστυνομία χαρακτήρισε τη δολοφονία ως «ένα μαφιόζικο χτύπημα που είχε να κάνει με ανοιχτούς λογαριασμούς».⁹¹

Γύρω στις 8:00 π.μ., το παλιό αφεντικό του Γκιόλια, ο Μάκης Τριανταφυλλόπουλος επέμεινε ότι η επίθεση δεν είχε σχέση με τη μαφία.⁹² Ο δικηγόρος Γιάννης Μαρακάκης εμφανίστηκε σε τηλεοπτική συνέντευξη ως δικηγόρος του Γκιόλια και δήλωσε ότι ο Γκιόλιας δεχόταν απειλές τα τελευταία τρία χρόνια της ζωής του και ότι η αστυνομία «θα βρει απαντήσεις στα αρχεία του Σωκράτη».⁹³

Η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας ανακοίνωσε ότι είχε βρει 16 κάλυκες parabellum 9 χιλιοστών στον τόπο του εγκλήματος, που είχαν εκτοξευθεί από δύο όπλα.⁹⁴ Σύμφωνα με τη βαλλιστική ανάλυση, 13 από τις 16 σφαίρες είχαν εκτοξευθεί από το ίδιο ακριβώς όπλο που είχε χρησιμοποιηθεί στη δολοφονία του αστυνομικού Νεκτάριου Σάββα τον Ιούνιο του 2010. Τρεις από τις 16 σφαίρες είχαν εκτοξευθεί από το ίδιο

89 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

90 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

91 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», Hot Doc #34, Αύγουστος 2013.

92 Ibid.

93 Enet.gr (19 Ιουλίου 2010). «Καρτέρι θανάτου στον δημοσιογράφο Σωκράτη Γκιόλια» <https://web.archive.org/web/20100923052017/https://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=184468>

94 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

Το καμένο αυτοκίνητο διαφυγής. Πηγή: Το ΒΗΜΑ

ακριβώς όπλο που είχε χρησιμοποιηθεί στη δολοφονία του Σάββα και στις ένοπλες επιθέσεις κατά του Α.Τ. Κορυδαλλού και του τηλεοπτικού σταθμού ALTER TV τον Φεβρουάριο του 2009.⁹⁵ Ο ακριβής τύπος του όπλου που χρησιμοποιήθηκε δεν είχε κοινοποιηθεί ακόμα, αλλά η εφημερίδα *Το Βήμα* ανέφερε την ημέρα μετά τη δολοφονία ότι είχε χρησιμοποιηθεί ένα Glock 17,⁹⁶ κάτι που αναπαρήγαγε και ο ιστότοπος *The Paper* το 2014.⁹⁷

Αμέσως μόλις τα όπλα συνδέθηκαν με τη Σέχτα Επαναστατών μέσα σε 10 ώρες από τη δολοφονία, η υπόθεση μεταβιβάστηκε στην Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας.⁹⁸ Μία ημέρα αργότερα, στις 20 Ιουλίου 2010, η σχετική διεύθυνση έδωσε συνέντευξη τύπου με νέες πληροφορίες για την έρευνα και αποκάλυψε ότι σύμφωνα με μαρτυρίες, μια μοτοσυκλέτα φέρεται να παρακολουθούσε το σπίτι του Γκιόλια επί δέκα ημέρες πριν τη δολοφονία.⁹⁹ Η αστυνομία ανακοίνωσε επίσης ότι αναζητούσε στοιχεία για να καθορίσει εάν πέντε άτομα τα οποία στο παρελθόν είχαν συνδεθεί (αλλά δεν είχαν καταδικαστεί) με επιθέσεις της Σέχτας Επαναστατών ήταν υπεύθυνα για τη δολοφονία.¹⁰⁰ Η αστυνομία ανακοίνωσε ότι εξέταζε τις δημοσιεύσεις του Γκιόλια, καθώς και απειλές που είχε δεχθεί. Ακόμα, η αστυνομία σημείωσε ότι ανέμενε προκήρυξη της Σέχτας Επαναστατών με ανάληψη της ευθύνης για τη δολοφονία.¹⁰¹

Οκτώ ημέρες μετά τη δολοφονία, στις 27 Ιουλίου, η εφημερίδα *Τα Νέα* έλαβε σχετική προκήρυξη, με την υπογραφή της Σέχτας Επαναστατών.¹⁰² Η επιστολή ασκούσε κριτική σε αρκετούς γνωστούς δημοσιογράφους και περιλάμβανε απειλές κατά αστυνομικών, εισαγγελέων, σωφρονιστικών υπαλλήλων και κοινωνικών λειτουργών.¹⁰³ Ανατρέχοντας

95 *Ναυτεμπορική* (20 Ιουλίου 2010). «Σέχτα Επαναστατών' δείχνουν τα όπλα της δολοφονίας του Σ. Γκιόλια». Αρχειοθετημένο.

96 *Το Βήμα* (20 Ιουλίου 2010). Βασίλης Λαμπρόπουλος, «Η 'Σέχτα' κήρυξε τον πόλεμο στα ΜΜΕ».

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artid=344052&dt=20/07/2010>

97 *The Paper* (13 Φεβρουαρίου 2014). «Νέες πληροφορίες για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια».

<https://www.thepaper.gr/νέες-πληροφορίες-για-τη-δολοφονία-του/>

98 *Ναυτεμπορική* (20 Ιουλίου 2010). «Σέχτα Επαναστατών' δείχνουν τα όπλα της δολοφονίας του Σ. Γκιόλια». Αρχειοθετημένο.

99 *Ibid.*

100 *Το Βήμα* (21 Ιουλίου). <https://web.archive.org/web/20100728003441/http://www.tovima.gr:80/default.asp?pid=2&artid=344277&ct=3>

101 *Ibid.*

102 Η προκήρυξη στα αγγλικά είναι διαθέσιμη εδώ: <https://athens.indymedia.org/post/1197784/>

103 *ekathimerini.gr* (28 Ιουλίου 2010). "Murder of journalist claimed in statement."

<https://www.ekathimerini.com/69489/article/ekathimerini/news/murder-of-journalist-claimed-in-statement>

στην προκήρυξη και την άμεση ανταπόκριση στη δολοφονία, είναι αδιαμφισβήτητο ότι ο φόνος του Γκιόλια είχε βαθιές επιπτώσεις στην αίσθηση ασφάλειας των Ελλήνων δημοσιογράφων. Στην επιστολή με την οποία η Σέχτα αναλάμβανε την ευθύνη για τη δολοφονία, ανέφερε ότι ο Γκιόλιας θα ήταν «ο πρώτος από αρκετούς προβεβλημένους δημοσιογράφους και εκδότες που θα δεχθούν επίθεση».¹⁰⁴ Επίσης, ανέφερε ότι, «Ο Γκιόλιας ήταν ένα απ' τα πολλά ονόματα μεγαλοδημοσιογράφων που έχουμε συλλέξει πληροφορίες για τα σπίτια τους, τα οχήματά τους, τη φύλαξη τους, τα αγαπημένα τους στέκια-ρεστοράν μέχρι και το που παίζουν τένις».¹⁰⁵ Τις ημέρες μετά τη δολοφονία, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη ανέφερε ότι η αστυνομία είχε λάβει πολλά αιτήματα για προστασία από δημοσιογράφους, ως αντίδραση στον φόνο.¹⁰⁶ Η παρατεταμένη επίδραση εκφοβισμού που είχε αυτή η υπόθεση είναι προφανής και από τη συνεχιζόμενη απροθυμία των μαρτύρων να μιλήσουν για την υπόθεση σήμερα. Αρκετοί από τους δημοσιογράφους με τους οποίους μίλησε το a Safer World κατά την προετοιμασία για την παρούσα έρευνα, προειδοποίησαν σθεναρά να μην ακολουθήσουμε ορισμένα στοιχεία και υπονόησαν ότι δεν είχαν αγγίξει την υπόθεση λόγω ανησυχίας για την ασφάλειά τους.

104 Η προκήρυξη στα αγγλικά είναι διαθέσιμη εδώ: <https://athens.indymedia.org/post/1197784/>

105 Ibid.

106 Ηχητικό ντοκουμέντο Σπύρου Βούγια στον Ρ/Φ σταθμό Θέμα 98.9. Αρχειοθετημένο.

4. Σιωπή και αδράνεια: η επίσημη έρευνα

Η αστυνομική έρευνα για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια άνοιξε το πρωί του θανάτου του και επισήμως παραμένει ανοιχτή μέχρι σήμερα. Τα τελευταία δεκατρία χρόνια, δεν έχει υπάρξει καμία καταδίκη για τη δολοφονία. Από την εξέταση των φακέλων της υπόθεσης, από ειδησεογραφικές πηγές και συνεντεύξεις, το A Safer World for the Truth εντόπισε ότι κρίσιμες παραλείψεις στην έρευνα παραμένουν, ενώ οι Αρχές δεν έχουν καταφέρει να παρέχουν διαφάνεια σχετικά με την πορεία της έρευνας και τη μη απόδοση δικαιοσύνης στην υπόθεση. Τα θέματα αυτά παραμένουν τα τελευταία δεκατρία χρόνια, ενώ κατά το ίδιο διάστημα η υπόθεση ήταν υπό την αρμοδιότητα δώδεκα διαφορετικών Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, που προέρχονταν, αντίστοιχα, από το ΠΑΣΟΚ (2010-2012), τη Νέα Δημοκρατία (2012-2015 and 2019-σήμερα) και τον ΣΥΡΙΖΑ (2015-2019). Ο τρόπος χειρισμού της υπόθεσης Γκιόλια επαναλαμβάνεται σε μεγάλο βαθμό σε πιο πρόσφατες υποθέσεις, όπως η δολοφονία του ρεπόρτερ Γιώργου Καραϊβάζ, και αφήνει βαθύ ίχνος στην αίσθηση ασφάλειας και δικαιοσύνης των δημοσιογράφων. Επιπλέον, ο χρόνος τελειώνει. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, ο χρόνος παραγραφής της υπόθεσης λήγει το 2030, οπότε οι Αρχές δεν θα έχουν πλέον το δικαίωμα να αποδώσουν ποινικές ευθύνες για τη δολοφονία σε κανέναν.¹⁰⁷

Έως το 2013: παραλείψεις και αδικαιολόγητη καθυστέρηση

Ύστερα από την προκήρυξη της Σέχτας, τα πρώτα χρόνια μετά τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια χαρακτηρίζονται από τη σιωπή της αστυνομίας και των Αρχών και από κρίσιμες παραλείψεις στη συλλογή στοιχείων. Αρκετές από αυτές τις παραλείψεις ήρθαν στο φως το 2013 με το δημοσίευμα του περιοδικού *Hot Doc*, κυρίως το ότι δεν εξετάστηκαν οι κινητές συσκευές του Σωκράτη, δεν καταγράφηκε η μαρτυρία της γυναίκας του, και δεν υπήρξε ανταπόκριση σε Κυπριακή αίτηση για αμοιβαία συνδρομή.¹⁰⁸ Η έρευνά μας επιβεβαίωσε ότι αρκετές από αυτές τις παραλείψεις παραμένουν έως και σήμερα, ενώ δεν έχουν καταλογιστεί ευθύνες σε καμία (αστυνομική) Αρχή για τα βήματα της έρευνας που δεν πραγματοποιήθηκαν.

Το πιο εντυπωσιακό είναι ότι η αστυνομία δεν επιδίωξε ποτέ να πάρει στην κατοχή της, και συνεπώς δεν ανέλυσε ποτέ, τις κινητές συσκευές του Σωκράτη.¹⁰⁹ Παρά τη δέσμευση της αστυνομίας στις 20 Ιουλίου 2010 να διερευνήσει την πιθανή σχέση μεταξύ της δολοφονίας του Γκιόλια, του έργου του και των απειλών που δέχτηκε πριν από το θάνατό του, αυτές οι κρίσιμες πηγές αποδείξεων φαίνεται ότι δεν διερευνήθηκαν ποτέ. Οι ερευνητές μας βρήκαν υποδείξεις ότι, μέχρι σήμερα, παραμένουν σε ιδιωτική ιδιοκτησία.¹¹⁰ Αυτό είναι ιδιαίτερα προβληματικό σε έρευνες που αφορούν δολοφονίες δημοσιογράφων, όπου η (τυχόν) σχέση ανάμεσα στο έργο του δημοσιογράφου και τη δολοφονία του διερευνάται ανεπαρκώς ή και καθόλου – μια γραμμή έρευνας όπου οι συσκευές αυτές θα μπορούσαν να είναι σημαντικά «δοχεία» στοιχείων αναφορικά με απειλές που έγιναν πριν από τη δολοφονία και ενδεχόμενες διασυνδέσεις με το δημοσιογραφικό έργο.¹¹¹

Μία ακόμα κρίσιμη παράλειψη, όπως αναφέρθηκε στο *Hot Doc* το 2013, αφορά την καθυστερημένη συνέντευξη με μία από τους πλέον σημαντικούς αυτόπτες μάρτυρες: τη σύζυγο του Σωκράτη, Αδαμαντία Γκιόλια. Ενώ είχε δει τους δράστες από το μπαλκόνι και συνεπώς η μαρτυρία της ήταν μοναδική και κρίσιμης σημασίας, τρία χρόνια μετά τη δολοφονία, το 2013, δεν είχε κληθεί ακόμα να δώσει επίσημη κατάθεση στην αστυνομία, πέρα από μια σύντομη

107 Άρθρο 111 (2α) του Ποινικού Κώδικα

108 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, Αύγουστος 2013.

109 *Ibid.*

110 Αυτή η πληροφορία προέρχεται από πηγή της οποίας η ταυτότητα είναι γνωστή στους ερευνητές του A Safer World for the Truth

111 Παράγραφος 19 της Σύστασης CM/Rec(2016)4[1] της 13ης Απριλίου 2016 της Επιτροπής Υπουργών προς τα Κράτη Μέλη σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων ενημέρωσης.

δήλωση αμέσως μετά το έγκλημα.¹¹² Μόνο μετά το δημοσίευμα στο *Hot Doc*, τον Μάρτιο του 2014 αναφέρθηκε ότι την είχε καλέσει ξανά η αστυνομία για να δώσει κατάθεση στο πλαίσιο της ανανεωμένης έρευνας.¹¹³

Μία ακόμα κρίσιμη ευκαιρία συλλογής πρόσθετων στοιχείων χάθηκε όταν οι Έλληνες αστυνομικοί δεν ανταποκρίθηκαν σε αιτήματα συνεργασίας της Κυπριακής Αστυνομίας. Οι Κύπριοι είχαν εντοπίσει μια σύνδεση ανάμεσα σε μια δολοφονία στον δημοφιλή τουριστικό προορισμό της Αγίας Νάπας το 2012 και τη δολοφονία του Γκιόλια.¹¹⁴ Η δολοφονία στην Αγία Νάπα έλαβε χώρα στις 23 Ιουνίου 2012, όταν πέντε σωματοφύλακες ενός διακεκριμένου επιχειρηματία δολοφονήθηκαν από επαγγελματία εκτελεστή. Η Κυπριακή Αστυνομία είχε εντοπίσει δύο Έλληνες υπόπτους στην έρευνά της, τους οποίους στη συνέχεια παρέδωσαν οι ελληνικές Αρχές. Μετά την έκδοση των υπόπτων, παρά την επιβεβαίωση από τις ελληνικές Αρχές ότι ένας εξ αυτών είχε προηγουμένως ταυτοποιηθεί ως μέλος της Σέχτας Επαναστατών, η Ελληνική Αστυνομία δεν προέβη σε καμία ενέργεια. Σύμφωνα με το *Hot Doc*, οι Κυπριακές Αρχές είχαν καταθέσεις που συνέδεαν έναν από τους υπόπτους της επίθεσης στην Αγία Νάπα με τη δολοφονία του Γκιόλια, επιβεβαιώνοντας ότι ο εκτελεστής στο παρελθόν είχε εκτελέσει «συμβόλαιο θανάτου». Στη συνέχεια, ο Κύπριος εισαγγελέας επικοινωνήσε με τις ανακριτικές αρχές στην Ελλάδα, μεταξύ αυτών και με την Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία που ήταν αρμόδια για την έρευνα της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια. Παρά τις έντεκα αιτήσεις σε οκτώ μήνες, οι ελληνικές Αρχές δεν ανταποκρίθηκαν.¹¹⁵

Έρευνα για τη Σέχτα Επαναστατών: 2009-2011

Η παθητική στάση ως προς τις πληροφορίες των κυπριακών Αρχών πυκνώνει το μυστήριο γύρω από τις ανεπιτυχείς αστυνομικές έρευνες για τη Σέχτα. Παρότι θεωρητικά είχαν συγκεντρωθεί εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τις επιθέσεις της Σέχτας, διαδοχικές έρευνες δεν κατάφεραν να ταυτοποιήσουν τα άτομα που εμπλέκονταν στην δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια. Η επόμενη ενότητα σκιαγραφεί την αλληλεπίδραση ανάμεσα στις συνεχιζόμενες έρευνες για τη Σέχτα συνολικά, και την ανεπιτυχή δίωξη των δολοφόνων του Σωκράτη Γκιόλια.

Άλλωστε, η Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας παρακολουθούσε ήδη στενά τη Σέχτα πριν από τη δολοφονία του Γκιόλια.¹¹⁶ Το καλοκαίρι του 2009, μετά τις τρεις πρώτες επιθέσεις της Σέχτας, τρεις επιχειρήσεις ασφαλείας είχαν διεξαχθεί με σκοπό τη σύλληψη ατόμων που θεωρούνταν ότι είχαν σχέσεις με τη Σέχτα.¹¹⁷ Επιπλέον, οι ευρείες κλίμακας και μακροχρόνιες ηλεκτρονικές παρακολουθήσεις υπόπτων για εμπλοκή με τη Σέχτα οδήγησαν στη σύλληψη διαφόρων ατόμων.¹¹⁸ Μετά τις επιχειρήσεις αυτές το 2009, η αστυνομία ανακοίνωσε πως θεωρούσε ότι η Σέχτα είχε διαλυθεί και ότι τα όπλα τους είχαν εξαφανιστεί.¹¹⁹

Το 2010, μετά τη δολοφονία του Γκιόλια, συνελήφθησαν αρκετά μέλη από κυρίαρχες παραστρατιωτικές οργανώσεις όπως ο Επαναστατικός Αγώνας (ΕΑ) και η Συνωμοσία των Πυρήνων της Φωτιάς (ΣΠΦ).¹²⁰ Αυτό οδήγησε τους αστυνομικούς και πάλι να δηλώσουν ότι η Σέχτα είχε εξαφανιστεί, μάλιστα ισχυριζόμενοι ότι είχαν κρίσιμες ενδείξεις ότι η Σέχτα είχε προέλθει από (συλληφθέντα) μέλη της ΣΠΦ.¹²¹ Καθ' όλη τη διάρκεια του 2010 και του 2011, διάφορες σημαντικές κρυψώνες του Επαναστατικού Αγώνα και της Συνωμοσίας των Πυρήνων της Φωτιάς αποκαλύφθηκαν από τους αστυνομικούς. Για παράδειγμα, τον Δεκέμβριο του 2010, η αστυνομία συνέλαβε έξι άτομα για την εμπλοκή

112 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, σ. 20, Αύγουστος 2013.

113 *Πρώτο Θέμα* (30 Μαρτίου 2014). «Μας έλεγε ότι θα τον σκοτώσει ο Τριανταφυλλόπουλος και θα το κάνουν να φανεί ότι είναι η 'Σέχτα'» <https://www.protothema.gr/greece/article/365952/suglonizei-i-katathesi-tis-suzugou-tou-giolia/>

114 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, σ. 43, Αύγουστος 2013

115 *Ibid.*, σελ. 45

116 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος, «Ένας «Κούκος» δεν έφερε τη «Σέχτα»...». *Το Βήμα*, 25 Ιουλίου 2020.

<https://web.archive.org/web/20100728230517/http://www.tovima.gr:80/default.asp?pid=2&artid=345136&ct=32&dt=25/07/2010>

117 *Ibid.*

118 *Ibid.*

119 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος, «Ένας «Κούκος» δεν έφερε τη «Σέχτα»...». *Το Βήμα*, 25 Ιουλίου 2020. <https://web.archive.org/web/20100728230517/http://www.tovima.gr:80/default.asp?pid=2&artid=345136&ct=32&dt=25/07/2010>

120 Joshua Keating. "What do we know about the Conspiracy of the Fire Nuclei?" *Foreign Policy*, 4 Νοεμβρίου 2010. <https://foreignpolicy.com/2010/11/04/what-do-we-know-about-the-conspiracy-of-the-fire-nuclei/>

121 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος (24 Ιουλίου 2020). «Στο φως άγνωστα στοιχεία για τη Σέχτα Επαναστατών». *Το Βήμα*, 24 Ιουλίου 2020. <https://www.tovima.gr/2020/07/24/society/sto-fos-agnosta-stoixeia-gia-ti-sexta-epanastaton/>

τους στη ΣΠΦ. Ένας εξ αυτών, ο Χρήστος Πολίτης, κατηγορήθηκε και για εμπλοκή στη Σέχτα.¹²² Στις εφόδους σε διάφορες κρυψώνες μετά τις συλλήψεις, η αστυνομία κατάσχεσε δεκάδες πιστόλια και όπλα, τα οποία γρήγορα συνδέθηκαν με τα όπλα που εμφανίζονται στη φωτογραφία που έστειλε η Σέχτα μαζί με την προκήρυξη για τη δολοφονία του Γκιόλια.¹²³ Μετά τις ίδιες αυτές εφόδους του Δεκεμβρίου του 2010, η αστυνομία διέρρευσε και ότι παρακολουθούσαν τα τηλέφωνα δέκα μελών της Σέχτας τις προηγούμενες 45 ημέρες, 24 ώρες την ημέρα.¹²⁴

Σε πολλές περιπτώσεις μεταξύ 2009 και 2011, τόσο πριν όσο και μετά τη δολοφονία του Γκιόλια, η αστυνομία βιαζόταν να ισχυριστεί ότι, χάρη στους χειρισμούς της, η Σέχτα είχε διαλυθεί.¹²⁵ Παρά τους ισχυρισμούς αυτούς, κανένα μέλος της Σέχτας μέχρι σήμερα δεν έχει καταδικαστεί για εμπλοκή στη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια. Στον δημόσιο διάλογο γύρω από την υπόθεση, έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις για το κατά πόσον η Σέχτα χρησιμοποιήθηκε ως προκάλυψη για τους πραγματικούς αυτουργούς πίσω από τη δολοφονία του Γκιόλια. Η κατηγορία αυτή συνδέθηκε και με θεωρίες ότι η Σέχτα δεν ήταν μια πλήρως ιδεολογική οργάνωση, αλλά μάλλον μια χαλαρά οργανωμένη ομάδα με στενές σχέσεις με το οργανωμένο έγκλημα.¹²⁶ Κατά τη διάρκεια συνάντησης του Έλληνα Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, Μιχάλη Χρυσοχϊόδη, και του Πρέσβη των ΗΠΑ στην Ελλάδα τον Νοέμβριο του 2009, ο Χρυσοχϊόδης δήλωσε ότι η Σέχτα «είναι δολοφόνοι χωρίς ιδεολογία» που «μισούν την κοινωνία».¹²⁷ Μια πηγή από τα αναρχικά δίκτυα, που μίλησε στους ερευνητές μας υπό τον όρο της ανωνυμίας λόγω φόβου για την ασφάλειά του, είπε ότι η επικρατούσα άποψη στα αναρχικά δίκτυα την εποχή εκείνη ήταν ότι υπήρχαν πράγματι μέλη της Σέχτας με πολύ στενούς δεσμούς με εγκληματίες. Το θεώρησε εύλογο η Σέχτα είτε να είχε προσληφθεί από κάποιον, είτε να είχε συνεργαστεί με κάποιον τρίτο στη δολοφονία του Γκιόλια. Η πηγή ανέφερε: «Όλοι είχαν ακούσει τις φήμες ότι ο Τριανταφυλλόπουλος είχε δώσει εντολή για τη δολοφονία, αλλά η αίσθηση ήταν περισσότερο ότι ο Γκιόλιας είχε εκβιάσει κάποιον που δεν έπρεπε. Το είχε παρατραβήξει».

Τον Οκτώβριο του 2014, στελέχη της Αντιτρομοκρατικής επανέλαβαν την πεποίθησή τους ότι η Σέχτα είχε αδρανήσει μετά τη δολοφονία του Γκιόλια λόγω των συλλήψεων βασικών μελών της Συνωμοσίας των Πυρήνων της Φωτιάς (ΣΠΦ).¹²⁸ Η αστυνομία υποστήριζε ότι τουλάχιστον τρία μέλη της ΣΠΦ και ένα ακόμα καταζητούμενο άτομο συμμετείχαν και στις δύο τρομοκρατικές οργανώσεις.¹²⁹ Φαινομενικά υποχωρώντας από αυτόν τον ισχυρισμό, στις 20 Οκτωβρίου 2014 η Αντιτρομοκρατική έστειλε τέσσερα κιβώτια από υλικά και φακέλους υποθέσεων από τις τέσσερις επιθέσεις της Σέχτας μεταξύ του 2009 και του 2010 στην εισαγγελέα Ελένη Τουλουπάκη, και εκείνη άσκησε ποινική δίωξη κατά αγνώστων μελών της Σέχτας.¹³⁰

Μεταξύ Ιανουαρίου και Μαρτίου του 2015, η αστυνομία συνέλαβε διάφορα μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης ΣΠΦ. Οι αστυνομικοί συνέδεσαν αρκετούς από τους συλληφθέντες με τη Σέχτα Επαναστατών, χωρίς να προσκομίσουν αποδείξεις για τους ισχυρισμούς τους.¹³¹ Ένας από τους συλληφθέντες αναφερόταν ως «Ιάσωνας», για τον οποίο η αστυνομία δήλωσε ότι εμπλεκόταν στις δολοφονίες του Νεκτάρου Σάββα και του Σωκράτη Γκιόλια.¹³² Σύμφωνα με αναφορές στον Τύπο, χιλιάδες αποκωδικοποιημένα ηλεκτρονικά σημειώματα αποκάλυπταν σοβαρές ενδείξεις της

122 *Newsbeast* (5 Δεκεμβρίου 2010). «Μεγάλο χτύπημα κατά της τρομοκρατίας».

<https://www.newsbeast.gr/society/arthro/85744/megalo-htupima-kata-tis-tromokratias>

123 *Newsbeast* (4 Δεκεμβρίου 2010). «Όλα δείχνουν Σέχτα». <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/85460/ola-deihnoun-sehta>

124 *Newsbeast* (4 Δεκεμβρίου 2010). «Σχεδιάζαν χτύπημα κατά αστυνομικού».

<https://www.newsbeast.gr/society/arthro/85522/shediazan-htupima-kata-astynomikou>

125 *Newsbeast* (27 Αυγούστου 2011). «Έλυσαν τους γρίφους της Σέχτας».

<https://www.newsbeast.gr/society/arthro/220229/elusan-tous-grifous-tis-sehtas>

126 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος, «Ένας «Κούκος» δεν έφερε τη «Σέχτα»...». Το Βήμα, 25 Ιουλίου 2020. <https://web.archive.org/web/20100728230517/http://www.tovima.gr:80/default.asp?pid=2&artid=345136&ct=32&dt=25/07/2010>

127 Πρέσβης ΗΠΑ Speckhard, διαρρέυσαν τηλεγράφημα προς Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ (19 Νοεμβρίου 2009).

https://wikileaks.org/plusd/cables/09ATHENS1643_a.html

128 *The Toc* (23 Οκτωβρίου 2014). «Γιατί εξαφανίστηκε η Σέχτα Επαναστατών».

<https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/giati-eksafanistike-i-sexta-epanastatwn/>

129 *Ibid*.

130 Proto Thema (22 Οκτωβρίου 2014). "Prosecutor presses charges against Sect of Revolutionaries".

<https://en.protothema.gr/prosecutor-presses-charges-against-sect-of-revolutionaries/>. *The Toc* (23 Οκτωβρίου 2014). «Γιατί εξαφανίστηκε η Σέχτα Επαναστατών».

<https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/giati-eksafanistike-i-sexta-epanastatwn/>

131 *The Toc* (11 Ιανουαρίου 2015). «Στη Σέχτα Επαναστατών ο Θεοχάρης που νοίκιασε τη γιάφκα».

<https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/sti-sexta-epanastatwn-o-theoxaris-pou-noikiase-ti-giafka/>

132 *The Toc* (1 Μαρτίου 2015). «ΕΛ.ΑΣ.: Υπόπτος για τη Σέχτα ο «Ιάσωνας» της ΣΠΦ».

<https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/elas-upoptos-gia-ti-sexta-o-iasonas-tis-spf/>

Τοποθεσίες των επιθέσεων που ανέλαβε η Σέχτα.

συμμετοχής του «Ιάσωνα» στις δολοφονίες της Σέχτας. Οι αξιωματικοί της ΕΛ.ΑΣ. ήταν αισιόδοξοι ότι σύντομα θα μετουσίωναν αυτά τα σημειώματα σε στοιχεία και αποδείξεις.¹³³ Όμως η αστυνομία ποτέ δεν κατάφερε να συνδέσει τους τότε συλληφθέντες με τις δράσεις της Σέχτας, ούτε με τα όπλα τους, το οποία δεν βρέθηκαν ποτέ.

Καμία κατηγορία και καμία εναλλακτική θεωρία

Μέχρι σήμερα, όλα τα επίσημα αστυνομικά ανακοινωθέντα εμπλέκουν και κατηγορούν μόνο τη Σέχτα Επαναστατών για τη δολοφονία. Η επίσημη έρευνα έχει αναζωπυρωθεί αρκετές φορές ανά τα χρόνια, όπως μετά το άρθρο στο *Hot Doc* το 2013.¹³⁴ Συνεπώς, αποτελεί έκπληξη ότι τα μόνα αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν την απόδοση του εγκλήματος στη Σέχτα παραμένουν αυτά που συλλέχθηκαν την πρώτη εβδομάδα μετά τη δολοφονία. Εξάλλου, η αστυνομία ποτέ δεν έχει προβεί σε κάποια δημόσια ανακοίνωση σχετικά με τις ανακριτικές ενέργειες, ή κάποια εξήγηση αναφορικά με την ενδεχόμενη σύνδεση αυτής της θεωρίας για τη δολοφονία με το δημοσιογραφικό έργο του Γκιόλια. Η ενότητα αυτή βασίζεται στους φακέλους της επίσημης έρευνας, οι οποίοι υποδεικνύουν ότι σε διαδοχικές ανακριτικές φάσεις, η αστυνομία δεν διερεύνησε εναλλακτικές θεωρίες, ούτε αποκάλυψε νέες πηγές στοιχείων.

Η επιστολή της Σέχτας, που παραδόθηκε στις 27 Ιουλίου 2010, είναι το πρώτο στοιχείο που υποδεικνύει την εμπλοκή της οργάνωσης. Όπως περιγράφεται στο προηγούμενο κεφάλαιο, αυτή η επιστολή παραδόθηκε πολύ αργότερα, και σε διαφορετική μορφή, από αυτές που είχαν δημοσιευθεί μετά τις προηγούμενες επιθέσεις της Σέχτας. Ούτε

133 Ibid.

134 *Πρώτο Θέμα* (30 Μαρτίου 2014). «Μας έλεγε ότι θα τον σκοτώσει ο Τριανταφυλλόπουλος και θα το κάνουν να φανεί ότι είναι η 'Σέχτα'» <https://www.protothema.gr/greece/article/365952/suglonizei-i-katathesi-tis-suzugou-tou-giolia/>

οι δημόσιες δηλώσεις της αστυνομίας, ούτε οι φάκελοι της υπόθεσης που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, παρέχουν κάποια εξήγηση, ούτε κάποια ένδειξη αναζήτησης μιας εξήγησης για αυτή τη διαφοροποίηση στον τρόπο δράσης. Σύμφωνα με τα ειδησεογραφικά ρεπορτάζ, η αστυνομία διεξήγαγε τη δική της γραφολογική ανάλυση και επιβεβαίωσε τις ασυνέπειες στην επιστολή,¹³⁵ αλλά αυτό το στοιχείο δεν φαίνεται να οδήγησε σε νέα ευρήματα σχετικά με την απόδοση ευθυνών για το έγκλημα. Το δεύτερο στοιχείο επίσης προέκυψε τις πρώτες ημέρες μετά τη δολοφονία: η έκθεση της Σήμανσης που συνδέει τις σφαίρες με όπλα που είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν από τη Σέχτα. Η έκθεση δημοσιοποιήθηκε μέσα σε 10 ώρες μετά τη δολοφονία, καθώς η αστυνομία ανακοίνωσε στις 3:30 μ.μ. ότι είχε διαπιστώσει απόλυτη ταύτιση ανάμεσα στους κάλυκες που βρέθηκαν στον τόπο του εγκλήματος και στα συγκεκριμένα όπλα που είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν από τη Σέχτα.¹³⁶

Τον Μάρτιο του 2014, η εφημερίδα *Πρώτο Θέμα* ανέφερε ότι η Ελληνική Αστυνομία είχε ξαναοίξει την έρευνα για τη δολοφονία του Γκιόλια, χάρη σε νέα «στοιχεία» που είχε αναδείξει το *Hot Doc*.¹³⁷ Τα δύο στοιχεία που αναφέρονταν ήταν η ομολογία του υπόπτου στην υπόθεση της Αγίας Νάπας στην Κύπρο, καθώς και η νέα κατάθεση που πήρε η αστυνομία από τη χήρα του Γκιόλια, Αδαμαντία, αφού είχε γίνει γνωστό ότι δεν της είχαν πάρει κατάθεση τα πρώτα τρία χρόνια μετά τη δολοφονία.¹³⁸ Η αστυνομία τελικά ερεύνησε τις πληροφορίες από την Κύπρο, ανακρίνοντας έναν από τους υπόπτους στο κελί του. Αυτός κατέθεσε ότι κατά τη διάρκεια της τρίτης επίσκεψής τους, τον ανέκριναν και για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια.¹³⁹

Επιπρόσθετα σε αυτές τις ανακρίσεις, η Αντιτρομοκρατική πήρε καταθέσεις και από άλλους μάρτυρες σχετικά με τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια το διάστημα 2014-2016, μεταξύ αυτών από τον πρώην εκδότη του, συναδέλφους και επαγγελματικές επαφές του.¹⁴⁰ Αυτές οι προσπάθειες δεν οδήγησαν σε κάποια σύλληψη για τη δολοφονία, και η έρευνα αδράνησε και πάλι το 2017.¹⁴¹ Εξάλλου, καταθέσεις μαρτύρων που προέκυψαν ως αποτέλεσμα της έρευνας του A Safer World, υποδηλώνουν ότι οι ανακριτικές αρχές απλά επιδίωξαν να επιβεβαιώσουν τα ρεπορτάζ γύρω από την υπόθεση σχετικά με τη διαμάχη μεταξύ Μάκη Τριανταφυλλόπουλου και Σωκράτη Γκιόλια.¹⁴² Οι καταθέσεις αποκάλυψαν ότι, έξι χρόνια μετά τη δολοφονία, η αστυνομία ακόμα δεν διέθετε τεκμηριωμένες πληροφορίες όπως λεπτομέρειες για το εξωτερικό της οικίας του Γκιόλια.¹⁴³ Αυτές οι πληροφορίες ήταν κρίσιμες, καθώς χρήσιμα ερευνητικά στοιχεία θα μπορούσαν να εξαχθούν από το γεγονός ότι οι δράστες φέρονται να χτύπησαν το κουδούνι του Γκιόλια, ενώ αργότερα έγινε σαφές ότι το όνομά του δεν ήταν στην πόρτα.¹⁴⁴ Αρκετοί μάρτυρες κατέθεσαν σχετικά με την επικοινωνία μεταξύ του αξιωματούχου της αστυνομίας και πρώην επικεφαλής της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, Μανώλη Σφακιανάκη, επιβεβαιώνοντας ότι αυτός είχε συχνές επαφές με τον Γκιόλια και άλλους παράγοντες των ΜΜΕ, όπως ο εκδότης Θέμος Αναστασιάδης. Σε καμία από τις καταθέσεις που εξέτασε το A Safer World for the Truth, η αστυνομία δεν έθεσε ερωτήσεις για αυτή τη σχέση, ούτε έκαναν συμπληρωματικές ερωτήσεις όταν οι μάρτυρες ανέφεραν τη σύνδεση μεταξύ Σφακιανάκη και Γκιόλια.

Ο ρόλος του αξιωματούχου της ΕΛ.ΑΣ. Μανώλη Σφακιανάκη

Η έλλειψη ενδιαφέροντος για την αξιοσημείωτη σύνδεση μεταξύ ενός ανώτερου αξιωματούχου της αστυνομίας και ενός δημοσιογράφου, πριν από τη δολοφονία του δεύτερου, αποτελεί μοτίβο που επαναλαμβάνεται σε όλη την επίσημη έρευνα. Το τηλεφώνημα μεταξύ Σφακιανάκη και Γκιόλια, τρεις ημέρες πριν από τη δολοφονία του δεύτερου, έγινε

135 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος, «Στο φως άγνωστα στοιχεία για τη Σέχτα Επαναστατών». Το Βήμα, 24 Ιουλίου 2020.

<https://www.tovima.gr/2020/07/24/society/sto-fos-agnosta-stoixeia-gia-ti-sexta-epanastaton/>

136 *Πρώτο Θέμα*, 30 Μαρτίου 2014. «Μας έλεγε ότι θα τον σκοτώσει ο Τριανταφυλλόπουλος και θα το κάνουν να φανεί ότι είναι η "ΣΕΧΤΑ"»

<https://www.protothema.gr/greece/article/365952/suglonizei-i-katathesi-tis-suzugou-tou-giolia/>

137 Ibid.

138 Ibid.

139 *To Vima*, 21 Μαρτίου 2015. «Δ. Μαμαλικόπουλος: «Ξέρω Μαζιώτη, "Πυρήνες", "Ιάσονα" αλλά δεν μιλάω».

<https://www.tovima.gr/2015/03/21/society/d-mamalikipoylos-kserw-maziwti-pyrines-iasona-alla-den-milaw/>

140 Βασίλης Γ. Λαμπρόπουλος (24 July 2020). «Στο φως άγνωστα στοιχεία για τη Σέχτα Επαναστατών». *Το Βήμα*, 24 Ιουλίου 2020.

<https://www.tovima.gr/2020/07/24/society/sto-fos-agnosta-stoixeia-gia-ti-sexta-epanastaton/>

141 Ibid.

142 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης του Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του Safer World.

143 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης του Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του Safer World.

144 Βλέπε και Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;». *Hot Doc* #34, σ. 17. Αύγουστος 2013.

δημοσίως γνωστό το 2013 μέσα από το δημοσίευμα του *Hot Doc*. Στο άρθρο, ο Σφακιανάκης δεν αναφερόταν ακόμα ονομαστικά, αλλά ως «αξιωματούχος της αστυνομίας» που «συχνά ζητούσε χάρεις για λογαριασμό επιχειρηματιών που είχαν αναφερθεί στο *Troktiko*».¹⁴⁵ Πολλαπλές καταθέσεις μαρτύρων στους φακέλους της υπόθεσης που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας επιβεβαιώνουν ότι ο Γκιόλιας και ο Σφακιανάκης είχαν συχνή επικοινωνία, και ότι ο Σφακιανάκης σε πολλές περιπτώσεις είχε δώσει πληροφορίες σχετικά με επικείμενες αστυνομικές εφόδους και άλλες μορφές αστυνομικής έρευνας στον Γκιόλια.¹⁴⁶ Ο αδερφός του Σωκράτη, Περικλής, σχολίασε δημόσια ότι ο Σφακιανάκης είχε επίσης συμβουλέψει τον Γκιόλια να κρατήσει το ιδιοκτησιακό καθεστώς του *Troktiko* κρυφό και του είχε προτείνει να συστήσει μια εξωχώρια εταιρεία στη Λιβερία.¹⁴⁷ Σε ένα συμπληρωματικό δημοσίευμα στον Απρίλιο του 2016, ο Σφακιανάκης κατονομάζεται δημόσια ως ο αξιωματούχος της αστυνομίας που τηλεφώνησε στον Γκιόλια στις 16 Ιουλίου.¹⁴⁸

Έως τον Φεβρουάριο του 2016, σχεδόν έξι χρόνια μετά τη δολοφονία, ο Σφακιανάκης παρέμεινε στη θέση του ως επικεφαλής της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, έχοντας προαχθεί αρκετές φορές από το 2010.¹⁴⁹ Το 2019, ο Άρειος Πάγος επικύρωσε το παραπεμπτικό βούλευμα κατά του Σφακιανάκη για παράβαση καθήκοντος. Η υπόθεση εστίαζε στις επαφές του Σφακιανάκη με τον Γκιόλια αναφορικά με μια υπόθεση συκοφαντικής δυσφήμισης κατά του Γκιόλια τον Φεβρουάριο του 2010.¹⁵⁰ Το δικόγραφο αναφέρει ότι ο Σφακιανάκης « του παρείχε [σημ.: του Σωκράτη Γκιόλια] αρωγή για την επίλυση διαφόρων τεχνικών ζητημάτων του ιστολογίου και όχι μόνο», και σημειώνει ότι ο Σφακιανάκης παρείχε στον Γκιόλια «οδηγίες για τη διατήρηση της ανωνυμίας του και τη διαχείριση των παραπόνων των πολιτών, σε σχέση με τις αναρτήσεις του, οι οποίες ήταν συχνά συκοφαντικές».¹⁵¹ Επίσης, αναφέρεται σε μαρτυρία του αδερφού του Σωκράτη, Περικλή, σχετικά με το τηλεφώνημα πριν από τη δολοφονία του Γκιόλια, όπου κατέθετε ότι ο Σφακιανάκης είχε προειδοποιήσει τον Γκιόλια «αυτές τις επόμενες 15 μέρες να προσέχεις».¹⁵² Ωστόσο, η υπόθεση ήταν εστιασμένη αποκλειστικά στην κατηγορία ότι ο Σφακιανάκης βοήθησε τον Γκιόλια να αποφύγει τη δίωξη σε υπόθεση συκοφαντικής δυσφήμισης, και δεν συζητήθηκε ο ενδεχόμενος ρόλος του τηλεφωνήματος στα γεγονότα της 19ης Ιουλίου 2010, ημέρας της δολοφονίας.

Παρά την παραπομπή του, η υπόθεση κατά του Σφακιανάκη δεν είχε ποτέ συνέχεια. Στις 2 Ιουλίου 2020, ο Άρειος Πάγος συμπέρανε ότι η υπόθεση έπρεπε να κλείσει, καθώς οι νομικές διατάξεις στις οποίες στηρίζονταν οι κατηγορίες κατά του Σφακιανάκη είχαν εντωμεταξύ αφαιρεθεί από τον Ποινικό Κώδικα.¹⁵³ Μετά την αποστρατεία του από το Αστυνομικό Σώμα το 2016, ο Σφακιανάκης ίδρυσε διάφορους οργανισμούς και εταιρείες, οι περισσότερες εκ των οποίων συνεχίζουν να συνεργάζονται στενά με αστυνομικές διευθύνσεις. Μεταξύ άλλων ΜΚΟ, έχει δημιουργήσει το CSI Institute – Διεθνές Ινστιτούτο για την Κυβερνοασφάλεια, όπου προωθεί την ασφάλεια στο διαδίκτυο και παρέχει τακτικά κατάρτιση σε αστυνομικές μονάδες.¹⁵⁴ Το πιο πρόσφατο επιχειρηματικό του εγχείρημα, The Crime Lab, προσφέρει εγκληματολογικές υπηρεσίες σε ιδιώτες πελάτες και αναφέρει συνεργασίες με αστυνομικές μονάδες.¹⁵⁵ Επίσης, ο Σφακιανάκης συνεχίζει να αναφέρεται ως «ειδικός ερευνητής» της Δικηγορικής Εταιρείας Οικονομάκης, η οποία διατηρεί γραφείο στη Λιβερία.¹⁵⁶

145 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, Αύγουστος 2013, σ. 17.

146 Φάκελοι επίσημης έρευνας της υπόθεσης Σωκράτη Γκιόλια, που είδαν ερευνητές του A Safer World.

147 Κώστας Βαξεβάνης, «Ποιος σκότωσε τον Σωκράτη Γκιόλια;», *Hot Doc* #34, Αύγουστος 2013, σ. 17. «Τρωκτικό – η αληθινή ιστορία» (2013) https://www.youtube.com/watch?v=0aiOlo_irwI&ab_channel=troktikodocumentary

148 Μάριος Αραβαντινός (Απρίλιος 2016). «Η εμπλοκή του Σφακιανάκη στην υπόθεση Γκιόλια», σελ. 36.

149 *To Vima International* (18 Φεβρουαρίου 2016). “Dismissal of Cyber Crime Division director causes major tensions” <https://www.tovima.gr/2016/02/18/international/dismissal-of-cyber-crime-division-director-causes-major-tension/>

150 Άρειος Πάγος, Απόφαση αρ. 305/2019 (Ποινικό Τμήμα).

151 Άρειος Πάγος, Απόφαση αρ. 305/2019 (Ποινικό Τμήμα).

152 Άρειος Πάγος, Απόφαση αρ. 305/2019 (Ποινικό Τμήμα).

153 *Documento* (2 Ιουλίου 2020). « Στον κάλαθο των αχρήστων η απόφαση του Αρείου Πάγου για παραπομπή Σφακιανάκη». <https://www.documentonews.gr/article/ston-kalatho-twn-axrhstwn-h-apofash-toy-areioy-pagoy-gia-parapomph-sfakianakh-5efdedfe4cf3b/>

154 Facebook CSI Institute: <https://www.facebook.com/CSIInstitute/>

155 Βλέπε τον ιστότοπο του The Crime Lab εδώ: <https://www.thecrimelab.gr/schetika-me-emas/>

156 Βλέπε τον ιστότοπο της Δικηγορικής Εταιρείας Οικονομάκης εδώ: <https://oikonomakislaw.com/sfakianakis-sfakianakis/>

Έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας

Ενώ η έρευνα για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια παραμένει ανοιχτή επί 13 και πλέον χρόνια, σχεδόν όλες οι γνωστές πληροφορίες προέρχονται από ρεπορτάζ που βασίζονται σε ανώνυμες πηγές εντός της αστυνομίας και διαρρεύσαντες φακέλους της υπόθεσης. Μετά τις αρχικές ανακοινώσεις της αστυνομίας τις πρώτες ημέρες μετά τη δολοφονία, δεν έχει υπάρξει καμία επίσημη ενημέρωση για την υπόθεση ή για την έρευνα είτε από την Αντιτρομοκρατική, είτε από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Έναν χρόνο μετά τη δολοφονία, ο πεθερός του Σωκράτη σχολίασε ότι ούτε η οικογένεια ενημερωνόταν για τυχόν εξελίξεις στην υπόθεση.¹⁵⁷ Παρομοίως, δεν έχει υπάρξει διαφάνεια σχετικά με τις προαναφερθείσες κατηγορίες για μη διερεύνηση σημαντικών στοιχείων και εξασφάλιση αποδείξεων, καθώς και για την επικοινωνία μεταξύ Σφακιανάκη και Γκιόλια. Η έρευνα παρέμεινε στην αρμοδιότητα της ίδιας αστυνομικής διεύθυνσης, και δεν έχει διεξαχθεί ανεξάρτητη αξιολόγηση της έρευνας.

Παρομοίως, ενώ ο Άρειος Πάγος επιβεβαίωσε ότι βρήκε τις μαρτυρίες για το τηλεφώνημα μεταξύ Σφακιανάκη και Γκιόλια αξιόπιστες, ο Σφακιανάκης δεν έχει διωχθεί για αυτό το ζήτημα και οι φάκελοι της υπόθεσης δεν δίνουν καμία ένδειξη οποιασδήποτε έρευνας προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτό δεν αποτελεί μόνο σημαντική παράλειψη όσον αφορά ένα σημαντικό στοιχείο για τη δολοφονία -αν ο Σωκράτης όντως άνοιξε την πόρτα σε δράστες ντυμένους αστυνομικούς επειδή περίμενε έφοδο, θα ήταν ζωτικής σημασίας να επιβεβαιωθεί αν ο χρονισμός της προειδοποίησης του Σφακιανάκη ήταν εντελώς συμπτωματικός, ή οι δράστες το γνώριζαν- αλλά αποτελεί και έλλειψη λογοδοσίας για την απρεπή σχέση μεταξύ αστυνομίας και ΜΜΕ, την οποία αναδεικνύει.

Όταν δεν υπάρχουν ενημερώσεις για την πορεία της έρευνας, είτε μέσω επίσημων μηνυμάτων προς την οικογένεια, είτε μέσω δημόσιων ανακοινώσεων προς το ευρύ κοινό, καθίσταται αδύνατον να κληθούν οι Αρχές να λογοδοτήσουν για τη μη διερεύνηση. Εξάλλου, το μήνυμα που δίνεται είναι ότι δεν γίνονται βήματα για να διωχθούν όσοι δολοφονούν δημοσιογράφους, αυξάνοντας τον κίνδυνο της αυτολογοκρισίας λόγω εκφοβισμού άλλων δημοσιογράφων και ΜΜΕ.¹⁵⁸ Η απουσία διαφάνειας έρχεται επίσης σε αντίθεση με τις νομικές υποχρεώσεις της Ελλάδας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως αυτές που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Συνθήκη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.¹⁵⁹ Αν και οι αστυνομικές έρευνες καλύπτονται από νόμους περί απορρήτου, ειδικά σε υποθέσεις που χαρακτηρίζονται αντιτρομοκρατικές έρευνες, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους υπό το άρθρο 2 της Σύμβασης, υποχρεούνται να διευκολύνουν έναν βαθμό δημόσιου ελέγχου της έρευνας. Όπως έχει επιβεβαιώσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε πολλές υποθέσεις, πέρα από τους στενούς συγγενείς των θυμάτων, και το κοινό πρέπει να ενημερώνεται σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορεί να καλεί τις αρχές να λογοδοτήσουν σε περιπτώσεις παραπτώματων ή μη διερεύνησης.¹⁶⁰ Η σημασία αυτού του καθήκοντος σε περιπτώσεις δημοσιογράφων υπογραμμίζεται και στη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ασφάλεια των δημοσιογράφων του 2021.¹⁶¹

157 Δηλώσεις του Ευθύμιου Κερμελή (9 Ιουλίου 2011). «Τροκτικό: Συνέντευξη-αποκάλυψη του Ευθύμιου Κερμελή (πεθερού του) στο Πρώτο Θέμα, για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια». <https://dexiextrem.blogspot.com/2011/07/troktiko.html>

158 UNESCO & Διεθνής Ένωση Εισαγγελέων (2020). *Guidelines for prosecutors on cases of crimes against journalists*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375138>. A Safer World for Truth (13 Απριλίου 2023). *The Case for Transparency: Opportunities for Justice in the Case of Pedro Palma and Beyond*. <https://www.saferworldfortruth.com/investigations/pedro-palma>

159 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (31 Αυγούστου 2022). "Guide on Article 2 of the European Convention on Human Rights" https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_2_ENG

160 *Ramsahai and Others v. The Netherlands*. App. 52391/99 (ΕΔΔΑ, 15 Μαΐου 2007), παρ. 353; *Giuliani and Gaggio v. Italy*. App. 23458/02 (ΕΔΔΑ, 24 Μαρτίου 2011), παρ. 303

161 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021. "Recommendation on the protection, safety and empowerment of journalists." <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/recommendation-protection-safety-and-empowerment-journalists>

Συμπέρασμα και Συστάσεις

Ο δημοσιογράφος Σωκράτης Γκιόλιας δολοφονήθηκε στις 19 Ιουλίου 2010. Δεκατρία χρόνια αργότερα, οι δολοφόνοι του κυκλοφορούν ελεύθεροι και ο χρόνος για να διωχθούν τελειώνει. Μαζί με την ατιμωρησία στην πιο πρόσφατη υπόθεση της δολοφονίας του Γιώργου Καραϊβάζ, η ατιμωρησία της δολοφονίας του Γκιόλια συνεχίζει να έχει αντίκτυπο στην ελευθερία του Τύπου στην Ελλάδα. Η μη δίωξη των δολοφόνων του αποτελεί έλλειψη δέσμευσης για την προστασία των δημοσιογράφων. Προκειμένου να αναδείξει αυτόν τον αντίκτυπο και να ζητήσει νέα διερεύνηση και λογοδοσία, το A Safer World for the Truth διεξήγαγε τη δική του ανασκόπηση της επίσημης έρευνας για τη δολοφονία του Γκιόλια.

Σύμφωνα με καταθέσεις μαρτύρων, πρόσβαση σε φακέλους και ανάλυση δημόσιων πηγών, συμπεραίνουμε ότι η έρευνα παρεμποδίστηκε από κρίσιμες παραλείψεις, υπερβολικές καθυστερήσεις, και έλλειψη διαφάνειας. Ο αντίκτυπος στο κοινό περί δικαίου αίσθημα και στην ελευθερία του Τύπου επιδεινώθηκε, εξαιτίας της έλλειψης λογοδοσίας όταν τα ΜΜΕ ανέδειξαν τις παραλείψεις των ανακριτικών αρχών. Το γεγονός ότι αυτά τα ζητήματα, ιδιαίτερα η καθυστέρηση συλλήψεων παρά τα διαθέσιμα στοιχεία και η έλλειψη προσοχής προς τους ηθικούς αυτουργούς που διέταξαν τη δολοφονία, παραμένουν και στην υπόθεση του Γιώργου Καραϊβάζ, υπογραμμίζει τη συνεχιζόμενη ανάγκη για μεταρρυθμίσεις.

Συνολικά, τα ευρήματα σχετικά με την έρευνα καταδεικνύουν μια έλλειψη ιεράρχησης προτεραιοτήτων και αίσθησης του επείγοντος. Οι ελληνικές Αρχές που είναι υπεύθυνες για την έρευνα, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, δεν έχουν λογοδοτήσει δημόσια για τη σημασία της διαλεύκανσης των δολοφονιών δημοσιογράφων και δεν έχουν δεσμευτεί να υλοποιήσουν μια επαρκή, αμερόληπτη, ανεξάρτητη και διαφανή έρευνα. Ως προς αυτό, η υπόθεση του Σωκράτη Γκιόλια έχει καταστεί εμβληματική, όπως φαίνεται και από άλλες υποθέσεις, όπως η ανεξιχνίαστη δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ το 2021. Η συνεχιζόμενη ατιμωρησία και στις δύο υποθέσεις σηματοδοτεί ότι, στην Ελλάδα, κάποιος συνεχίζει να μπορεί να δολοφονεί δημοσιογράφους και να τη γλυτώνει.

Συστάσεις

Προκειμένου να παραπεμφθούν οι δολοφόνοι του Σωκράτη Γκιόλια στη δικαιοσύνη και να σταματήσει η ατιμωρησία για παρόμοια εγκλήματα στο μέλλον, το έργο A Safer World for the Truth προτείνει τα ακόλουθα:

Προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου:

- **Μεταβίβαση και ανανέωση της έρευνας για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια χωρίς καθυστέρηση, προκειμένου να αποδοθεί δικαιοσύνη προτού παραγραφεί το αδίκημα το 2030.** Η έρευνα πρέπει να είναι πλήρης, αμερόληπτη και άμεση, και πρέπει να λάβει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία.
- **Αίτηση προς την Ευροπολ για συνδρομή στην έρευνα προκειμένου να διασφαλιστεί η επαρκής, άμεση και ανεξάρτητη διερεύνηση της δολοφονίας του Σωκράτη Γκιόλια.**
- **Ανάθεση ανεξάρτητης αξιολόγησης της έρευνας για τη δολοφονία του Σωκράτη Γκιόλια, προκειμένου να υπάρξει κριτική ανασκόπηση τυχόν ερευνητικών παραλείψεων και ενδείξεων παρεμπόδισης της έρευνας.** Μια τέτοια διερεύνηση θα πρέπει επίσης να εξετάσει τους στενούς δεσμούς μεταξύ αξιωματούχων της αστυνομίας, επιχειρηματικών συμφερόντων και ΜΜΕ, που αναδείχθηκαν σε αυτή την υπόθεση.

Προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη:

- **Βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με ποινικές έρευνες για τους συγγενείς δολοφονηθέντων δημοσιογράφων και τους νομικούς εκπροσώπους τους, καθώς και για το ευρύ κοινό.** Παροχή διευκρινίσεων για όλες τις ανοιχτές υποθέσεις δολοφονιών και σοβαρών επιθέσεων κατά δημοσιογράφων, και αναγνώριση του αντίκτυπου που έχει η ατιμωρησία σε αυτές τις υποθέσεις στην εμπιστοσύνη των πολιτών στο δικαστικό σύστημα, καθώς και στο δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία των Ελλήνων πολιτών.
- **Ανάπτυξη μιας Διαδικασίας Ποινικής Έρευνας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων,** προκειμένου να μειωθεί η ατιμωρησία και να προαχθεί η εξειδικευμένη τεχνογνωσία σχετικά με τέτοια εγκλήματα σε όλες τις αστυνομικές διευθύνσεις. Η Διαδικασία Ποινικής Έρευνας πρέπει να αναπτυχθεί σύμφωνα με διεθνή πρότυπα για αποτελεσματικές έρευνες, όπως αυτές που ορίζονται στο Πρωτόκολλο της Μινεσότα¹⁶² και στις Κατευθυντήριες Γραμμές για εισαγγελείς σε υποθέσεις εγκλημάτων κατά δημοσιογράφων.¹⁶³ Αναπτύσσοντας μια Διαδικασία Ποινικής Έρευνας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων, η διαδικασία αυτή μπορεί να καταστεί πολύ πιο αποτελεσματική.

Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- **Έλεγχος της υλοποίησης από την Ελληνική Κυβέρνηση των παραπάνω συστάσεων** και παρακολούθηση υποθέσεων ατιμωρησίας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων, καθώς και πολιτικών για την αντιμετώπιση αυτής της ατιμωρησίας, ως μέρος της Έκθεσης για το κράτος δικαίου που συντάσσεται για κάθε Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ελέγχου υλοποίησης της Σύστασης του 2021 για την ασφάλεια των δημοσιογράφων. Συνέχιση του διαλόγου με την ελληνική κυβέρνηση για αυτό το θέμα και ενεργοποίηση της συνεργασίας μεταξύ Κρατών Μελών για την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας για εγκλήματα κατά δημοσιογράφων στην Ευρώπη.

162 Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 2016. *The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death; The Revised United Nations Manual on the Effective Prevention and Investigation of Extra-legal, Arbitrary and Summary Executions.* <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/MinnesotaProtocol.pdf>

163 UNESCO & Διεθνής Ένωση Εισαγγελέων, 2020. *Guidelines for prosecutors on cases of crimes against journalists.* <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375138>

A Safer World For The Truth